

RAPORT Z WIZYTACJI **(ocena programowa)**

**dokonanej w dniach 2-3 marca 2015 r. na kierunku „filologia polska”
prowadzonym w obszarze nauk humanistycznych
na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym
realizowanych w formie studiów stacjonarnych
na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
przewodniczący: prof. dr hab. Joanna Pyszny – członek PKA
członkowie: prof. dr hab. Krystyna Kossakowska-Jarosz – ekspert PKA
dr hab. Joanna Wójcik – ekspert PKA
mgr Wioletta Marszelewska – ekspert PKA ds. formalno-prawnych
Ludwika Nowak – ekspert PKA ds. studenckich

Krótką informacją o wizytacji

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Ocena jakości kształcenia na kierunku „filologia polska” prowadzonym na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku. Pierwsza wizytacja PKA na szczecińskiej filologii polskiej odbyła się w 2009 roku; kierunek filologia polska otrzymał wówczas ocenę pozytywną (Uchwała Nr 559/09 Prezydium PKA z dnia 02.07.2009 r.)

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu wizytującego został opracowany po zapoznaniu się z przedłożonym przez Uczelnię raportem samooceny oraz na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami i studentami ocenianego kierunku, hospitacji zajęć, przeglądu infrastruktury dydaktycznej oraz oceny losowo wybranych prac dyplomowych.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu wizytującego.

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę¹.

- 1) Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki.
- 2) Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju.

1. Podstawowe dokumenty, do których nawiązuje koncepcja kształcenia na kierunku filologia polska w Uniwersytecie Szczecińskim to, po pierwsze, „Strategia rozwoju Uniwersytetu Szczecińskiego 2012-2020”, w myśl której misją US jest dążenie do osiągnięcia statusu najsilniejszej uczelni w regionie zachodniopomorskim oraz osiągnięcie rozpoznawalności w kraju, Europie i świecie dzięki realizacji pięciu celów strategicznych (podniesienie jakości badań naukowych, podniesienie jakości i poziomu kształcenia, wspieranie rozwoju kapitału intelektualnego US, współpracę z otoczeniem, podniesienie sprawności i poprawę organizacji Uczelni.) Po drugie, koncepcja kształcenia na szczecińskiej polonistyce zgodna jest z misją Wydziału Filologicznego i takimi jej priorytetami, jak „bycie ważnym ośrodkiem myśli filologicznej, kształcenie kadr dla kultury i gospodarki regionu, państwa i Europy, propagowanie roli języka polskiego oraz języków obcych we współczesnym świecie przez organizację nowych kierunków i specjalności oraz otwartą współpracę z otoczeniem”.

Zgodności koncepcji kształcenia na kierunku filologia polska z priorytetami misji i strategii Uczelni i Wydziału Filologicznego dowodzą takie fakty, jak wzbogacanie oferty dydaktycznej o specjalności ważne dla rozwoju kultury i gospodarki regionu, ożywiona, wielokierunkowa współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, dbałość o wysoki poziom merytoryczny kształcenia oraz o stały rozwój kadry, konsekwentne wprowadzanie WSZJK.

Mocną stroną koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku jest bogata oferta specjalności i specjalizacji pozwalająca studentom na indywidualizację kształcenia. Oferta ta jest różnorodna i elastyczna, niektóre specjalności są z czasem zarzucane na rzecz innych, potencjalnie bardziej odpowiadających potrzebom studentów i rynku pracy.

Przybyli na spotkanie z ZO przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego podkreślali ogromną kulturotwórczą rolę ocenianego kierunku w mieście i regionie, wskazując na rolę jego absolwentów w tworzeniu lokalnych elit intelektualnych, umysłowym ożywieniu środowiska, kształtowaniu kulturalnego życia Szczecina.

2. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku powstała m.in. w wyniku prac Zespołu Kierunkowego ds. Jakości i Programów Kształcenia na kierunku filologia polska, w którego skład wchodzi pracownicy naukowcy oraz przedstawiciele studentów i doktorantów. Konsultacje w

¹ Punkty 1 – 8 wraz z podpunktami odpowiadają kryteriom określonym w Statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

tym zakresie były prowadzone głównie wśród nauczycieli akademickich i społeczności uniwersyteckiej, w mniejszym zakresie wśród przedstawicieli placówek oświatowych, z którymi prowadzona jest współpraca.

Interesariusze zewnętrzni uczestniczyli do tej pory i uczestniczą obecnie w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju, w dosyć ograniczonym stopniu i w sposób głównie nieformalny. Warto jednak podkreślić dobrą i systematyczną współpracę władz IFiK oraz kierunku filologia polska ze szkołami i jednostkami publicznymi działającymi w sferze kultury, a także – w dużo mniejszym stopniu – z innymi podmiotami z otoczenia społeczno-gospodarczego. Współpraca polegająca głównie na organizowaniu i realizacji praktyk oraz różnych działaniach akcyjnych jest często formalizowana w postaci ogólnych porozumień czy listów intencyjnych. Niektórzy z pracodawców (głównie reprezentujący oświatę) formułowali także pisemne opinie o programach studiów, które były jednak bardzo ogólnikowe.

Warta rozwijania jest współpraca z Akademickim Biurem Karier Uniwersytetu Szczecińskiego. M.in. w ramach tej współpracy 10 czerwca 2014 roku zorganizowana została debata „Absolwent Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa na rynku pracy”. W debacie wzięli udział pracownicy i studenci Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa, przedstawiciele samorządu studentów i doktorantów Wydziału Filologicznego oraz przedstawiciele pracodawców i interesariuszy zewnętrznych. Jak do tej pory działanie to miało charakter typowo akcyjny, ale warto je kontynuować w przyszłości.

Władze jednostki odpowiedzialnej za prowadzenie akredytowanego kierunku deklarują zmianę profilu kierunku z praktycznego na ogólnoakademicki od nowego roku akademickiego, co w kontekście wyników akredytacji przedstawionej w kolejnych rozdziałach należy wskazać jako działanie rekomendowane.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego

W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku nawiązuje do misji i strategii Uniwersytetu Szczecińskiego oraz jego Wydziału Filologicznego.

2) w procesie określania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku biorą udział przede wszystkim interesariusze wewnętrzni. Udział interesariuszy zewnętrznych jest nadal nieformalizowany, aczkolwiek nieformalne konsultacje w sprawach programu i efektów kształcenia są prowadzone. Oferta edukacyjna na ocenianym kierunku jest różnorodna i zmienna, co dowodzi jej elastyczności.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie.

1.

1. Przyjęte na Uczelni ramy prawne i organizacyjne w zakresie działań dotyczących budowania programów kształcenia należy uznać za prawidłowe. Kształcenie na kierunku „filologia polska” odbywa się na podstawie programów kształcenia i planów studiów opracowanych zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, dostosowanym począwszy od roku akademickiego 2012/2013 do Krajowych Ram Kwalifikacji (rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520)). Obecnie wszyscy studenci, którzy rozpoczęli naukę po dniu 1 października 2012 r. (aktualny III rok studiów licencjackich) studiuje według planów i programów studiów uchwalonych zgodnie z KRK.

Rada Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego pozytywnie zaopiniowała programy kształcenia obowiązujące na studiach I i II stopnia następującymi uchwałami:

Uchwała nr 23/2012 Rady Wydziału Filologicznego z dn. 19 kwietnia 2012 w sprawie dostosowania do wymogów KRK kierunku filologia polska, studia I stopnia stacjonarne

Uchwała nr 24/2012 Rady Wydziału Filologicznego z dn. 19 kwietnia 2012 w sprawie dostosowania do wymogów KRK kierunku filologia polska, studia II stopnia stacjonarne

Uchwała nr 39/2012 Rady Wydziału Filologicznego z dn. 17 maja 2012 w sprawie dostosowania do wymogów KRK kierunku filologia polska, studia I stopnia niestacjonarne

Uchwała nr 40/2012 Rady Wydziału Filologicznego z dn. 17 maja 2012 w sprawie dostosowania do wymogów KRK kierunku filologia polska studia II stopnia niestacjonarne.

Efekty kształcenia dla kierunku „filologia polska” na I i II stopniu zostały określone *Uchwałą nr 52/2012 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 5 lipca 2012 roku w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Uniwersytecie Szczecińskim.*

Plan studiów I stopnia obowiązujący od roku akademickiego 2013/2014 zatwierdzony został uchwałą Rady Wydziału Filologicznego nr 70/2013 z dnia 19.09.2013 r.

Plan studiów I stopnia obowiązujący od roku akademickiego 2014/2015 zatwierdzono uchwałą Rady Wydziału Filologicznego nr 9,10, 11/2014 z dnia 13.03.2014 r.

Zajęcia realizowane według planu studiów na II stopniu obowiązujące od roku akademickiego 2013/2014 r., zatwierdzone zostały uchwałą Rady Wydziału Filologicznego nr 71/2013 z dnia 19.09.2013.

W kształtowaniu i doskonaleniu koncepcji kształcenia na kierunku *filologia polska* uczestniczyli przede wszystkim interesariusze wewnętrzni. W Instytucie powołany został Zespół Kierunkowy ds. Jakości i Programów Kształcenia na kierunku filologia polska, w skład

którego weszli przedstawiciele nauczycieli akademickich, doktorantów i studentów. Programy kształcenia były również konsultowane z pracownikami stanowiącymi minimum kadrowe na kierunku *filologia polska* oraz pozostałymi nauczycielami prowadzącymi zajęcia na kierunku, którzy mieli również możliwość wzięcia udziału w szkoleniach na temat zasad konstruowania programów kształcenia zgodnie z założeniami Krajowych Ram Kwalifikacji, organizowanych przez Biuro ds. Jakości Kształcenia US oraz konsultacjach z członkami Zespołu Ekspertów Bolońskich. Opracowana przez Zespół Kierunkowy ds. Jakości i Programów Kształcenia na kierunku *filologia polska* dokumentacja kształcenia dla kierunku została następnie przedstawiona do akceptacji Wydziałowemu Zespołowi ds. Jakości i Programów Kształcenia oraz Uczelnianemu Zespołowi Rektorskiemu ds. Jakości i Programów Kształcenia, a następnie przyjęta i wdrożona Uchwałą Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego.

Z Raportu samooceny oraz rozmów z dyrekcją Instytutu wynika, że powstające programy kształcenia były konsultowane z przedstawicielami otoczenia społecznego i gospodarczego, zwłaszcza z nauczycielami szkół objętych patronatem IPiK i szkół ćwiczeń oraz z instytucjami, z którymi IPiK ma podpisane porozumienia (Książnica Pomorska, Instytut Książki, Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli). Interesariusze zewnętrzni proszeni byli o wyrażenie opinii na temat powstających programów kształcenia, zwłaszcza specjalności edytorsko-wydawniczej i nauczycielskiej; przedstawili oni pisemne opinie dotyczące efektów kształcenia oraz siatki godzin, zgodnie z ich sugestiami przygotowano także propozycje nowych specjalności. Nie dokumentuje się jednak systemowo świadectw takich kontaktów, brak całościowych rozwiązań w tej mierze. W wydziałowym i kierunkowym Zespole ds. Jakości i Programów Kształcenia nie uczestniczą jednak przedstawiciele rynku pracy. Nie ma także formalnej rady pracodawców, władze Instytutu zamierzają jednak w najbliższym czasie sformalizować okazjonalne spotkania z interesariuszami zewnętrznymi. IFPiK jest zatem dopiero na etapie budowania relacji z interesariuszami zewnętrznymi, na razie współpracę tę ocenić można jako niesformalizowaną i średnio zaawansowaną.

Studia na kierunku *filologia polska* realizowane są w profilu praktycznym, jednoobszarowe, umiejscowione w obszarze i dziedzinie nauk humanistycznych, w zakresie dyscyplin: literaturoznawstwo i językoznawstwo. Plany studiów i programy kształcenia, opracowane dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, zgodne są ze standardami kształcenia nauczycieli.

Efekty kształcenia zakładane przez jednostkę na studiach I i II stopnia na ocenianym kierunku są zgodne z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji – zostały zdefiniowane w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, przyporządkowane efektom obszarowym i ujęte w tabelaryczne zestawienie zgodnie z wymogami ministerialnymi. Wskazują one na całościowe myślenie o kierunku i definiują jego tożsamość poprzez nacisk położony na dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb społeczności lokalnej oraz sprzyjanie tworzeniu środowiska naukowego i kulturalnego w Szczecinie.

Cele, efekty i treści kształcenia na obu stopniach zostały rozpisane na nauczane przedmioty i zebrane w blok modułów ogólnouczeniowych, podstawowych, kierunkowych,

specjalnościowych oraz przedmiotów do wyboru, którym przyporządkowano przedmiotowe efekty kształcenia, sposoby ich weryfikacji oraz liczbę punktów ECTS. Zostały one określone w sylabusach przygotowanych przez nauczycieli prowadzących zajęcia z danego przedmiotu. Efekty kształcenia przypisane danym modułom tworzącym program studiów na kierunku filologia polska na obu poziomach kształcenia są spójne z założonymi efektami kierunkowymi i zgodne z wymaganiami formułowanymi dla obszaru nauk humanistycznych. Cele i efekty kształcenia realizowane na kierunku filologia polska w ramach specjalizacji nauczycielskiej zgodne są z obowiązującymi przepisami zawartymi w *Rozporządzeniu MNiSW z dnia 17.01.2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela*. Po zaliczeniu bloków zajęć w zakresie psychologiczno-pedagogicznym oraz dydaktycznym absolwent ocenianego kierunku jest przygotowany od strony teoretycznej i praktycznej do wykonywania zawodu nauczyciela języka polskiego.

Studenci, którzy rozpoczęli cykl kształcenia od roku akademickiego 2013/2014 i 2012/2013, mają do wyboru 3 specjalności i 2 specjalizacje: specjalność edytorsko-wydawniczą, specjalność komunikowanie publiczne, specjalność krytycznoliteracką, specjalizację nauczycielską i specjalizację bibliologiczną; studenci zaczynający cykl kształcenia od roku akademickiego 2014/2015 mogą wybierać spośród 5 specjalności i 2 specjalizacji: specjalności edytorsko-wydawniczej, specjalności komunikacja medialna i public relations, specjalności krytycznoliterackiej, specjalności reklamowej, specjalności przekład interkulturowy i intermedialny, specjalizacji nauczycielskiej i specjalizacji bibliologicznej. Na II stopniu studen-
tom od I semestru zajęć proponowanych jest do wyboru 5 różnych specjalności: językoznawcza, literaturoznawcza, polonistyka dla mediów, komparatystyka, edytorstwo współczesne oraz jedna specjalizacja – nauczycielska.

Kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia są spójne. Specyficzne dla kierunku efekty realizowane są wielokrotnie w poszczególnych przedmiotach. Analiza macierzy pokrycia efektów kierunkowych i przedmiotowych dla obu poziomów kształcenia na kierunku filologia polska pozwala stwierdzić, że przyporządkowane poszczególnym modułom, w tym przedmiotom specjalnościowym i praktykom, efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych generalnie są skorelowane z kierunkowymi efektami kształcenia, w znaczącym stopniu umożliwiając ich osiągnięcie.

Szczegółowa analiza macierzy prowadzi bowiem w kilku wypadkach do sformułowania wątpliwości dotyczących osiągnięcia wszystkich zamierzonych efektów kształcenia, co dotyczy przede wszystkim modułów specjalnościowych. W ramach kierunkowych efektów kształcenia nie wyodrębniono osobnych efektów kształcenia dla poszczególnych specjalności i specjalizacji, realizowanych na I i II stopniu kształcenia. Efekty zostały tak sformułowane, że zakładają jednoczesną realizację wszystkich efektów specjalnościowych, nie uwzględniając realnych możliwości wyboru studenta. Np. efekt kierunkowy: K_W02 na I stopniu „zna i rozumie podstawową terminologię z zakresu językoznawstwa, literaturoznawstwa i zjawisk pedagogicznych (edukacyjnych, wychowawczych), ukierunkowaną na zastosowania prak-

tyczne w wybranych sferach działalności edukacyjnej, bibliologicznej, wydawniczej, medialnej, twórczej i krytycznoliterackiej” zakłada, że wszyscy absolwenci zyskują wiedzę pedagogiczną związaną z wyborem specjalizacji nauczycielskiej; podobne założenie towarzyszy również efektowi kierunkowemu K_U02: „potrafi posługiwać się w typowych sytuacjach edukacyjnych, zawodowych i społecznych podstawową terminologią językoznawczą, literaturoznawczą i odnoszącą się do zjawisk pedagogicznych (edukacyjnych, wychowawczych) oraz podstawowymi ujęciami teoretycznymi i sprawnościami właściwymi dla humanistyki”. Wszystkie efekty kierunkowe na I stopniu zakładają zdobycie wiedzy „ukierunkowanej na zastosowania praktyczne w wybranych sferach działalności edukacyjnej, bibliologicznej, wydawniczej, medialnej, twórczej i krytycznoliterackiej”, mimo iż student jest w stanie zrealizować tylko jedną z oferowanych mu specjalności, związaną w wyżej wymienionych zakresami działalności. Podobnie sytuacja wygląda na II stopniu, gdzie efekty kształcenia w zakresie wiedzy ukierunkowane zostają na zastosowania praktyczne w wybranych sferach działalności kulturalnej, edukacyjnej i medialnej. Wyodrębnienie osobnych efektów związanych z poszczególnymi specjalnościami lub specjalizacjami pozwoliłoby precyzyjniej określić zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji, który osiągnie student realizując jedną z kilku oferowanych na kierunku specjalności, zwłaszcza, że macierzach sporządzonych dla programów kształcenia obu stopni przedmioty należące do danych specjalności pogrupowano w osobne moduły. Macierze te wyraźnie pokazują, iż na I stopniu efekt KW_16 „ma podstawową wiedzę o celach, organizacji i funkcjonowaniu instytucji związanych z działalnością edukacyjną, bibliologiczną, wydawniczą, medialną, twórczą” nierealizowany jest przez specjalność przekład interkulturowy i intermedialny oraz specjalizację nauczycielską. Może zatem powstać sytuacja braku pokrycia zakładanego efektu kierunkowego, gdy student wybierze jedną z dwóch powyższych specjalności. Podobna sytuacja dotyczy efektu KW_19 „zna prawne i ekonomiczne uwarunkowania funkcjonowania instytucji związanych z działalnością edukacyjną, bibliologiczną, wydawniczą, medialną, twórczą i krytycznoliteracką”, nierealizowanej wg macierzy w ramach specjalności edytorsko-wydawniczej oraz przekład interkulturowy i intermedialny. Efekt kierunkowy KW_20 „ma podstawową wiedzę o metodyce wykonywania zadań, normach, procedurach i dobrych praktykach stosowanych w instytucjach związanych z działalnością edukacyjną” nie znajduje pokrycia w przedmiotach należących do specjalności krytycznoliterackiej oraz przekład interkulturowy i intermedialny, zaś w ramach specjalności edytorsko-wydawniczej zakłada się, że wiedzę tę nabędą studenci tylko w ramach praktyk. Efekt KU_08 „ma podstawowe umiejętności w zakresie prowadzenia badań społecznych niezbędnych do opracowania diagnoz potrzeb odbiorców działalności edukacyjnej, bibliologicznej, wydawniczej, medialnej, twórczej i krytycznoliterackiej” znajduje co prawda pokrycie w ramach przedmiotu *konwersatorium z zakresu wiedzy o języku, literaturze i kulturze*, dziwi jednak, iż nie jest realizowany w ramach specjalności nauczycielskiej, bibliologicznej, krytycznoliterackiej, edytorsko-wydawniczej i komunikacja medialna i public relations i przekład interkulturowy i intermedialny. Efekt KU_13 „potrafi w podstawowym zakresie stosować dobre praktyki oraz przepisy prawa odnoszącego się do instytucji związanych z wybraną sferą działalności edukacyjnej, bibliologicznej, wydawniczej, medialnej, twórczej

i krytycznoliterackiej, w szczególności prawa autorskiego” nie jest realizowany przez specjalność edytorsko-wydawniczą i reklamową. Efekt KU_14 „potrafi sporządzić wniosek o przyznanie środków na realizację projektu profesjonalnego związanego z wybraną sferą działalności edukacyjnej, bibliologicznej, wydawniczej, medialnej, twórczej i krytycznoliterackiej” nie znajduje pokrycia w ramach specjalności krytycznoliterackiej i nauczycielskiej. We wszystkich wymienionych wypadkach pojawia się obawa, że student wybierający określoną specjalność, nie zrealizuje wszystkich założonych efektów kierunkowych, co jest kolejnym argumentem wskazującym na konieczność wydzielenia efektów specjalnościowych w ramach kierunkowych efektów kształcenia.

Dziwi również fakt, iż efekt KU_15 „potrafi ocenić przydatność różnorodnych metod, procedur, dobrych praktyk do realizacji zadań i rozwiązywania problemów merytorycznych i etycznych dotyczących wybranej sfery działalności edukacyjnej, bibliologicznej, wydawniczej, medialnej, twórczej i krytycznoliterackiej” realizowany jest w bloku modułów obowiązkowych w ramach przedmiotu *wychowanie fizyczne*, gdzie w sylabusie wiąże się go z nabyciem umiejętności: „potrafi zastosować nabyty potencjał motoryczny do realizacji poszczególnych zadań technicznych i taktycznych w poszczególnych dyscyplinach sportowych i działalności turystyczno- rekreacyjnej” oraz „posiada umiejętności włączenia się w prozdrowotny styl życia oraz kształtowania postaw sprzyjających aktywności fizycznej na całe życie”. Natomiast efekt KU_16 „umie zastosować podstawową wiedzę na temat sposobów opisu i promowania literatury w placówkach kulturalno-wydawniczych, czasopiśmie, prasie codziennej” realizuje wykład ogólnouczelniany, a nie, jakby można było tego oczekiwać, specjalność edytorsko-wydawnicza, komunikacja medialna i public relations oraz nauczycielska. Porównanie zapisu w macierzy z sylabusem w/w wykładu wykazuje pewne nieścisłości: odniesienie do efektu kierunkowego KU_16 pojawia się w sylabusie przy efekcie przedmiotowym: „Ma podstawowe umiejętności w zakresie analizy i interpretacji tekstów literackich i innych wybranych tekstów kultury w perspektywie kulturowej tożsamości płci”. Dziwi również fakt, że efekt KK_05 „potrafi wykorzystać relacje między instytucjami kultury we własnej praktyce zawodowej w wybranej sferze działalności edukacyjnej, bibliologicznej, wydawniczej, medialnej, twórczej i krytycznoliterackiej” nie znajduje pokrycia w ramach specjalności edytorsko-wydawniczej, komunikacji medialnej i public relations, bibliologicznej, nauczycielskiej, reklamowej oraz przekład interkulturowy i intermedialny; realizuje go za to seminarium dyplomowe.

Podobna sytuacja dotyczy efektów kształcenia dla II stopnia. Efekt KW_18 „ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę o prawnych i ekonomicznych uwarunkowaniach funkcjonowania instytucji związanych z działalnością kulturalną, edukacyjną i medialną” nie jest realizowany przez specjalność językoznawczą, literaturoznawczą, polonistykę dla mediów, komparatystykę. Efekt KW_19 „ma pogłębioną wiedzę o metodyce wykonywania zadań, normach, procedurach i dobrych praktykach stosowanych w instytucjach związanych z działalnością kulturalną, edukacyjną i medialną” realizowany jest według macierzy tylko w ramach przedmiotu *dłgie trwanie romantyzmu* poprzez odniesienie do efektu modułowego: „ma uporządkowa-

ną wiedzę o odbiorcach literatury i mechanizmach recepcji”. Efekt KW_20 „ma pogłębioną wiedzę o odbiorcach kultury, w szczególności literatury, mediów i działań pedagogicznych (edukacyjnych, wychowawczych), oraz o metodach diagnozowania ich potrzeb” realizuje tylko wykład monograficzny, nie ma natomiast pokrycia w ramach specjalności językoznawczej, literaturoznawczej oraz polonistyki dla mediów. Efektu KU_07 „samodzielnie planuje i realizuje oryginalne projekty związane z wybraną sferą działalności kulturalnej, edukacyjnej i medialnej” nie zrealizują studenci specjalności literaturoznawczej, nauczycielskiej i komparatystyki. Budzi wątpliwości realizacja efektu KU_08 „ma pogłębione umiejętności organizacyjne pozwalające na planowanie i nowatorskie realizowanie zadań związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej, edukacyjnej i medialnej” jedynie w ramach przedmiotu *długie trwanie romantyzmu*. Również efekt KU_09 „ma pogłębione umiejętności w zakresie prowadzenia badań społecznych niezbędnych do opracowania diagnoz potrzeb odbiorców kultury, mediów i działalności pedagogicznej (edukacyjnej, wychowawczej)” realizowany jest jedynie w ramach wykładu monograficznego, nie ma natomiast pokrycia w specjalności językoznawczej, nauczycielskiej, komparatystyce i edytorstwie współczesnym. Efekt KU_13 „potrafi stosować dobre praktyki oraz przepisy prawa odnoszącego się do instytucji związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej, edukacyjnej i medialnej” nie realizuje specjalność literaturoznawcza, językoznawcza, polonistyka dla mediów oraz komparatystyka. Efekt KU_16 „ma uporządkowaną, pogłębioną i rozszerzoną wiedzę na temat sposobów opisu i promowania literatury w instytucjach kultury, czasopiśmie i Internecie, przydatną do realizacji zadań profesjonalnych w wybranych sferach działalności kulturalnej, edukacyjnej i medialnej” nie jest realizowany przez specjalność językoznawczą i literaturoznawczą, nauczycielską i edytorstwo współczesne. Efekt KU_19 „potrafi porozumiewać się z wykorzystaniem różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w zakresie wybranej sfery działalności kulturalnej, edukacyjnej i medialnej, w języku polskim i obcym” nie jest realizowany przez specjalność językoznawczą i literaturoznawczą, polonistykę dla mediów i edytorstwo współczesne. Efekt KU_21 „ma pogłębioną umiejętność przygotowania wystąpienia ustnych oraz prezentacji multimedialnych, w języku polskim i obcym, dotyczących zagadnień kultury, języka i literatury, z wykorzystaniem podstawowych ujęć teoretycznych i informacji pochodzących z mediów” realizuje tylko wykład monograficzny; nie zapewnia jego osiągnięcia specjalność językoznawcza i literaturoznawcza, nauczycielska, komparatystyka oraz edytorstwo współczesne. Efekt KK_05 „potrafi wykorzystać relacje między instytucjami kultury we własnej praktyce zawodowej w wybranej sferze działalności kulturalnej, edukacyjnej i medialnej” realizowany jest tylko na teorii kultury, nie zapewnia natomiast jego realizacji żadna z oferowanych na II stopniu specjalności. Na II stopniu pojawiają się również dwa efekty kierunkowe o niemal identycznym brzmieniu: K_W09 „ma uporządkowaną, pogłębioną i rozszerzoną wiedzę o kryteriach periodyzacji literatury polskiej, kanonicznych i niekanonicznych dziełach literackich z poszczególnych epok oraz ich kontekstach kulturowych, ukierunkowaną na zastosowania praktyczne w wybranych sferach działalności kulturalnej, edukacyjnej i medialnej” oraz K_W11 „ma uporządkowaną, pogłębioną i rozszerzoną wiedzę o kryteriach pe-

riodyzacji literatury powszechnej, zna kanoniczne i niekanoniczne dzieła literackie wybranego kręgu językowego z poszczególnych epok i ich konteksty kulturowe”.

Powyższe przykłady pochodzące z macierzy (załączniki 3 i 4 Raportu samooceny) poddają w wątpliwość realizację pojedynczych efektów kierunkowych, założonych na filologii polskiej na I i II stopniu. Wskazane byłoby dokładne przeanalizowanie pod kątem zapewnienia efektów kierunkowych wszystkich potencjalnych ścieżek edukacyjnych studentów, wybierających jedną spośród kilku możliwych na danym stopniu specjalności i specjalizacji.

Mało konkretna wydaje się sylwetka absolwenta, przyjmująca formę ogólnikowej informacji, iż „absolwent jest przygotowany do pracy w placówkach oświatowych, kulturalnych i samorządu lokalnego oraz w wydawnictwach, czasopismach i mediach elektronicznych”, a na II stopniu – po ukończeniu specjalności nauczycielskiej, w placówkach oświatowych, kulturalnych i samorządu lokalnego, w wydawnictwach, w czasopismach oraz w mediach elektronicznych. Z powodu braku określenia efektów kształcenia dla specjalności trudno także orzec, czy realizowany program umożliwia osiągnięcie, opisanej w raporcie samooceny bardzo ogólnikowo, zakładanej struktury sylwetki absolwenta realizującego poszczególne specjalności.

Generalnie zachowano dobre proporcje na pierwszym i drugim poziomie kształcenia między liczbą wykładów, ćwiczeń, konwersatoriów i seminariów prowadzonych na ocenianym kierunku. Biorąc jednak pod uwagę profil praktyczny kierunku, zwraca uwagę dość wyrównana proporcja między wykładami a ćwiczeniami w ramach poszczególnych specjalności na I stopniu kształcenia: specjalność edytorsko-wydawnicza, komunikacja medialna i public relations, krytycznoliteracka, przekład interkulturowy i intermedialny oraz specjalizacja bibliologiczna mają równą liczbę ćwiczeń i wykładów; w przypadku specjalności reklamowej i specjalizacji nauczycielskiej niewielką przewagą zyskują ćwiczenia – ich stosunek do wykładów wynosi 180 do 150. Na II stopniu proporcje te są znacznie korzystniejsze w ramach specjalności – na 120 h ćwiczeń przypada 60 h wykładów.

Studenci mają możliwość zapoznania się z obowiązującymi programami kształcenia: efekty kształcenia, podobnie jak plany studiów (zawierające m.in. informację o formach i terminach zaliczeń) oraz sylabusy dostępne są na stronie internetowej Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa w zakładce *Studia I i II stopnia*. Taki system informacyjny został uznany przez studentów za właściwy i w pełni zadowalający, w pełni umożliwiający zapoznanie się z efektami kształcenia i sylabusami.

2) Efekty kształcenia zapisane w matrycach i sylabusach zostały opisane w sposób zrozumiały, pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. Analiza przedstawionych sylabusów potwierdza komunikatywność użytych w nich sformułowań oraz możliwość opracowania przejrzystego i zrozumiałego systemu ich sprawdzania. Studenci obecni na spotkaniu z zespołem oceniającym wiedzieli, czym są efekty kształcenia, potwierdzili ich zrozumiałość oraz pozytywnie ocenili możliwość ich weryfikacji.

3) Jednostka stosuje wieloetapowy system weryfikacji założonych efektów kształcenia pozwalający na ocenę stopnia ich osiągnięcia. Jego podstawą są zaliczenia i egzaminy z wszystkich form zajęć przewidzianych w planie studiów, zaliczenia praktyk studenckich oraz złożenie pracy dyplomowej i egzaminu dyplomowego. Monitorowanie realizacji efektów kształcenia przeprowadzane jest na bieżąco przez nauczycieli prowadzących zajęcia oraz koordynatorów przedmiotu, a informacje o formach i warunkach zaliczenia przekazywane są przez prowadzących na pierwszych zajęciach.

System weryfikacji efektów kształcenia jest ogólnie dostępny, przedstawiony w regulaminie studiów oraz w sylabusach poszczególnych modułów, które zawierają opis sposobu weryfikacji efektów realizowanych przez przedmioty – uwzględniono w nich odniesienia do efektów kierunkowych na danym poziomie oraz założone sposoby ich sprawdzania. Dobór sposobów weryfikacji poziomu osiągnięcia założonych efektów kształcenia nie budzi większych zastrzeżeń, odbywa się dzięki określonym w sylabusach modułów metodom ewaluacji częściowej i sumującej; zajęcia kończą się egzaminem lub zaliczeniem na ocenę, a forma i warunki zaliczenia są wpisane do sylabusów i przekazywane studentom na początku semestru. Rozwiązania te funkcjonują w sposób właściwy, studenci na spotkaniu z zespołem oceniającym potwierdzili dostępność informacji na temat stosowanego w niej systemu oceny efektów kształcenia, znajomość kryteriów i warunków zaliczenia oraz ich przestrzeganie przez nauczycieli prowadzących zajęcia. W czasie wizytacji udostępniono też zespołowi oceniającemu częściowe kolokwia, testy, materiały z pisemnych form ewaluacji, a także formularze oceny praktyk oraz protokoły z zaliczenia do przedmiotów. Wgląd do prac pozwolił na potwierdzenie ich skuteczności jako narzędzia weryfikacji efektów kształcenia założonych dla poszczególnych przedmiotów.

Rada Naukowa IPIK ustaliła zasady odbywania praktyk zawodowych i nauczycielskich w Regulaminie praktyk zawodowych I i II stopnia oraz Regulaminie praktyk zawodowych pedagogicznych. Praktyki zawodowe oraz pedagogiczna odbywają się w wybranych przez studentów instytucjach/placówkach oświatowych lub innych – stosownie do realizowanej specjalności/specjalizacji i przebiegają w warunkach dla nich właściwych. Monitorowanie efektów kształcenia praktyk zawodowych jest dokonywane na podstawie analizy dokumentacji praktyki prowadzonej i gromadzonej przez opiekuna praktyk studenckich. Jest nim pracownik naukowo-dydaktyczny, będący jednocześnie opiekunem danego roku studiów, zatwierdzany corocznie przez Radę Naukową IPIK. Dokonuje on zaliczenia praktyki zawodowej i nauczycielskiej jedynie na podstawie dokumentacji (opinii wystawionej przez opiekuna w miejscu odbywania praktyki, zatwierdzonej przez dyrektora lub upoważnionej osoby oraz dokumentacji przebiegu praktyki) przedkładanej mu przez studenta po odbyciu praktyki, w jej trakcie nie kontaktując się z opiekunem praktykanta drogą kontaktu osobistego, telefonicznego czy też elektronicznego. Brak tym samym możliwości wymiany opinii między pracodawcą a uczelnią, a rola kierunkowego opiekuna praktyk ogranicza się jedynie do wpisania zaliczenia na podstawie przedstawionej przez studenta dokumentacji. Student jest zobowiązany dokumentować przebieg praktyk w dzienniczku praktyk, jej zaliczenie zgodnie z Regu-

laminem praktyk odbywa się jednak na ocenę tylko na I stopniu, a dzienniki praktyk (z wyjątkiem dokumentacji praktyki nauczycielskiej) są raczej dość ubogie, uwzględniają jedynie efekty kształcenia „na wejście”, zgodne z oczekiwaniami pracodawcy, nie formułują natomiast efektów kształcenia zakładanych do realizacji podczas praktyki ani stopnia ich osiągnięcia (zespołowi oceniającemu przedstawiono do wglądu 7 dzienników praktyk). Z powodu nieuwzględnienia w dzienniku praktyk konkretnych efektów osiągniętych podczas odbywania praktyk oraz stopnia ich osiągnięcia, a także ze z powodu rezygnacji z kryterium oceny w przypadku praktyk zawodowych (nienauczycielskich) na II stopniu, stwierdzenie, czy i w jakim stopniu student zrealizował założone efekty kształcenia, wydaje się być utrudnione. Jednocześnie zastrzeżenia budzą sylabusy dotyczące poszczególnych praktyk zawodowych, w których efekty kształcenia nie zostały sprofilowane w zależności od rodzaju specjalności, a sformułowania typu „Ma pogłębioną wiedzę o metodach wykonywania zadań w instytucjach właściwych dla studiowanej specjalizacji/specjalności”, „Właściwie i kreatywnie dobiera narzędzia, metody i techniki pracy w różnych instytucjach” nie uwzględniają specyfiki i nie precyzują zadań związanych z daną praktyką w ramach specjalności edytorsko-wydawniczej, bibliologicznej, reklamowej czy komunikacji medialnej i public relations.

Końcowym sposobem weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia na danym kierunku studiów jest praca dyplomowa (licencjacka i magisterska). Procedury związane z dyplomowaniem na kierunku określają dwa dokumenty: *Zasady prowadzenia prac licencjackich i organizacja seminariów licencjackich* oraz *Zasady prowadzenia prac magisterskich i organizacja seminariów magisterskich*, uchwalone Na Radzie Wydziału 11.04.2013 r. Dotyczą one profilu i zakresu tematycznego prac, wymogów formalnych, określają kompetencje osób prowadzących (seminaria magisterskich prowadzą samodzielni pracownicy naukowcy, w wyjątkowej sytuacji doktorzy, seminaria licencjackie – samodzielni pracownicy oraz doświadczeni doktorzy), procedurę zatwierdzania przez Radę Instytutu tematów prac dyplomowych (nie później niż na rok przed terminem ukończenia studiów) oraz sposobu przeprowadzania egzaminu dyplomowego. Egzamin odbywa się w formie ustnej przed komisją w składzie: przewodniczący, promotor i recenzent, którzy zadają studentowi dwa pytania w trakcie egzaminu licencjackiego i trzy – podczas magisterskiego. Zagadnienia egzaminacyjne na egzaminie licencjackim powinny być związane z tematyką pracy dyplomowej, na egzaminie magisterskim natomiast wykraczać poza tematykę pracy magisterskiej. Praca dyplomowa przed dopuszczeniem do jej obrony musi zostać poddana procedurze antyplagiatowej obowiązującej na Uczelni (zaświadczenia o sprawdzeniu prac przez system okazano zespołowi oceniającemu).

Zespół oceniający obejrzał wybrane losowo teczki absolwentów, zawierające wymagane dokumenty związane ze złożeniem egzaminu dyplomowego, ogładowi poddano także karty okresowych osiągnięć studentów. Dokumenty zostały sporządzane zgodnie wymogami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188).

Zespół zapoznał się również z losowo wybranymi pracami dyplomowymi, licencjackimi i magisterskimi, obronionymi na filologii polskiej w ostatnich trzech latach na studiach stacjonarnych. Prace te przedstawiały różny poziom merytoryczny i metodologiczny, były zgodne z kierunkiem studiów, zwykle poprawne pod względem stylistycznym i redakcyjnym, oparte na właściwie dobranej bibliografii przedmiotu. W kilku przypadkach pytania na egzaminie dyplomowym zapisane w protokołach nie wykraczały poza zagadnienia związane z pracą. Pojawiły się także nieprawidłowości związane z recenzjami: w jednej z teczek dwukrotnie zamieszczono tę samą recenzję, w innej zaś – recenzje promotora i recenzenta miały identyczną treść.

Nauczyciele akademicki na spotkaniu z zespołem oceniającym podkreślali, że współpracują ze sobą w opracowywaniu sylabusów do przedmiotów prowadzonych przez kilka osób. Jednocześnie jednak pojawiły się głosy, że pracownicy muszą prowadzić zajęcia według cudzych sylabusów i rozkładu treści programowych, które dostają na krótko przed rozpoczęciem roku akademickiego.

Podsumowując należy stwierdzić, iż procedury weryfikacji efektów kształcenia są prawidłowe i umożliwiają zmierzenie oraz ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach; wątpliwości budzi jednak weryfikacja efektów kształcenia osiąganych podczas praktyk zawodowych.

Jedną z przyczyn zmniejszającej się liczby absolwentów filologii polskiej jest znacząca skala odsiewu. Z 295 studentów rozpoczynających kształcenie na I stopniu filologii polskiej w latach 2009/2010, 2010/2011 i 2011/2012 studiów nie ukończyły 162 osoby; na 185 studentów rozpoczynających kształcenie na studiach II stopnia w latach 2010/2011, 2011/2012 i 2012/2013 studiów nie ukończyło 50 osób. Odsiew studentów dokonuje się przede wszystkim na pierwszych rocznikach studiów obu poziomów. Autorzy raportu wskazują tu wspólne dla obu poziomów przyczyny: niepodjęcie lub rezygnacja ze studiów na kierunku, skreślenie z listy studentów z powodu nieuzyskania zaliczenia w określonym terminie lub niezłożenia pracy dyplomowej, skreślenie z listy studentów z powodu przeniesienie na inny kierunek lub inną uczelnię.

4) Monitorowanie karier zawodowych absolwentów IPIK odbywa się we współpracy z funkcjonującym od roku 2006/07 Akademickim Biurem Karier. Jego działalność ukierunkowana jest na przygotowanie studentów do skutecznego wejścia na rynek pracy po zakończeniu studiów lub w trakcie ich trwania, polega na wykorzystaniu informacji gromadzonych w Akademickim Biurze Karier US, współpracy z interesariuszami zewnętrznymi i doskonaleniu oferty dydaktycznej przez proponowanie nowych specjalności/specjalizacji, kursów doszkalcących, studiów podyplomowych dotyczących umiejętności poszukiwanych na rynku pracy.

W czerwcu 2014 r. zorganizowano debatę na temat „Absolwent Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa na rynku pracy”, w której uczestniczyli pracownicy i studenci IPIK, przedstawiciele Akademickiego Biura Karier, Oddziału Zachodniopomorskiego Obserwatorium

Rynku Pracy przy Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Szczecinie, Zachodniopomorskiego Klastra Przemysłów Kreatywnych przy Północnej Izbie Gospodarczej w Szczecinie, dyrektor Szczecińskiego Inkubatora Kultury, prezes Stowarzyszenia Media Dizajn i absolwentka filologii polskiej US. Efektem dyskusji było wprowadzenie do planu studiów filologii polskiej I stopnia od roku akademickiego 2014/2015 dwóch nowych specjalności.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: ZNACZĄCO

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Zakładane przez jednostkę dla studiów I i II stopnia na ocenianym kierunku efekty kształcenia są zgodne z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji oraz koncepcją rozwoju kierunku, a ich odniesienie do efektów obszarowych jest właściwe; są też ogólnie dostępne. Macierz dla obu poziomów kształcenia pozwala stwierdzić, że przyporządkowane poszczególnym modułom efekty kształcenia zostały skorelowane z kierunkowymi efektami kształcenia; nie zawsze jednak w pełnym stopniu umożliwiają ich osiągnięcie, pojawiają się bowiem wątpliwości co do zapewnienia realizacji kierunkowych efektów kształcenia w ramach poszczególnych specjalności.

2) Efekty kształcenia dla programu studiów na ocenianym kierunku zostały sformułowane w sposób jasny i komunikatywny, a treści programowe zawarte w sylabusach są osiągalne i sprawdzalne.

3) Jednostka stosuje wieloetapowy system weryfikacji efektów kształcenia pozwalający na ocenę stopnia osiągnięcia założonych przez program efektów kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny. Sylabusy poszczególnych modułów zawierają opis sposobu weryfikacji efektów realizowanych przez przedmioty, znaczące słabości wykazuje jednak sposób weryfikacji efektów kształcenia osiąganych w ramach praktyk zawodowych (nienauczycielskich). Sylabusy są publikowane na stronach internetowych Instytutu.

4) Proces monitorowania karier absolwentów i współpraca z interesariuszami zewnętrznymi mają charakter niesformalizowany i znajdują się na etapie budowy, a aktywność Uczelni i kierunku w tym zakresie ogranicza się głównie do działań nieformalnych i akcyjnych; dotychczasowy udział absolwentów i interesariuszy zewnętrznych w procesie doskonalenia jakości kształcenia należy jednak ocenić pozytywnie.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

1) Studia na kierunku filologia polska są realizowane zgodnie z profilem praktycznym, na poziomie I i II stopnia i jako jednoobszarowe mieszczą się w obszarze nauk humanistycznych w zakresie dyscyplin naukowych: literaturoznawstwa i językoznawstwa. Aktualnie realizowane programy kształcenia opracowane zostały dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych oraz skorelowane z założonymi dla kierunku filologia polska efektami kształcenia.

Studia stacjonarne na kierunku filologia polska I stopnia trwają 6 semestrów i obejmują 1809 godzin zajęć dydaktycznych, którym przypisano 180 punktów ECTS; studia stacjonarne II stopnia na kierunku filologia polska trwają 4 semestry i obejmują 904 godziny zajęć dydaktycznych, wycenionych na 120 punktów ECTS.

Blok przedmiotów kierunkowych pozwala studentom ocenianego kierunku osiągnąć wiedzę z zakresu historii i teorii literatury oraz nauki o języku, blok przedmiotów podstawowych i ogólnouczeniowych poszerza natomiast znacząco ogólną wiedzę humanistyczną. Tak skonstruowany program umożliwia uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta filologii polskiej, obejmującej w zakresie językoznawstwa zagadnienia współczesnego języka polskiego, metalingwistyki i metodologii językoznawstwa, stylistyki współczesnego języka polskiego oraz stylistyki historycznej, leksykologii i leksykografii, frazeologii i frazeografii, socjolingwistyki i etnolingwistyki, lingwistyki kulturowej, normatywistyki; w zakresie literaturoznawstwa przedmiotem studiów są m.in. metodologia badań literackich; historia i teoria literatury, komparatystyka i translatologia kulturowa, autobiografizm, tożsamość kulturowa, etniczna, regionalna i genderowa; kultura i literatura popularna, regionalna, historia i teoria krytyki literackiej, zagadnienia teatru, dramatu i czasopiśmiennictwa społeczno-kulturalnego.

Praktyczny profil kształcenia zapewniać mają moduły specjalności wraz z praktykami; student obowiązkowo wybiera jedną specjalność na danym stopniu kształcenia. Na I stopniu studenci mają do wyboru specjalności: *edytorsko-wydawnicza*, *komunikowanie publiczne* (wycofana od roku akademickiego 2014/2015), *krytycznoliteracka* oraz *specjalizacja bibliologiczna*, jak również wprowadzone od roku akademickiego 2014/2015 specjalności *komunikacja medialna i public relations*, *reklamowa*, *przekład interkulturowy i intermedialny*. Przedmioty w ramach modułu specjalnościowego (poza specjalizacją nauczycielską) realizowane są przez 4 semestry (od semestru 2 do semestru 5) i obejmują łącznie 330 godzin na studiach stacjonarnych. Dla specjalizacji nauczycielskiej zajęcia trwają 5 semestrów (od semestru 2 do semestru 6), również w wymiarze 330 godzin. Wszystkie te specjalności realizują obowiązkową praktykę zawodową w wymiarze 160 godzin, która trwa 4 tygodnie. Praktyki zawodowe rozpoczynają się po 4 semestrze, a punkty ECTS (w liczbie 10) naliczane są w semestrze 6 po odbyciu i zaliczeniu wszystkich praktyk. Na II stopniu studentom proponowanych jest od 1 semestru zajęć 5 różnych specjalności do wyboru: językoznawcza, literaturoznawcza, polonistyka dla mediów, komparatystyka, edytorstwo współczesne oraz jedna specjalizacja – nauczycielska. Czas trwania każdej z nich wynosi 120 godzin dydaktycznych zajęć oraz 60 h praktyki. Łączna liczba punktów ECTS za realizację specjalności/specjalizacji wynosi 26, z czego 3

punkty ECTS są naliczane za praktykę zawodową realizowaną dla poszczególnych specjalności, a 5 punktów ECTS za praktyki – opiekuńczo-wychowawczą i dydaktyczną – realizowane przy specjalizacji nauczycielskiej. Punkty ECTS za praktyki naliczane są po ich zaliczeniu, w semestrze 4. Praktyka zawodowa przypisana do każdej specjalności odbywa się po semestrze 2, wynosi 60 godzin (2 tygodnie). Zaliczenie wpisywane jest w semestrze 4, po odbyciu i zaliczeniu praktyki.

Plany studiów uwzględniają wszystkie przedmioty z podziałem na semestry, odpowiadającą im liczbą godzin i punktacją ECTS, podają formę zajęć, liczbę godzin i sposób zaliczenia przedmiotu. Student filologii polskiej ma możliwość kształtowania własnej ścieżki edukacyjnej dzięki ofercie przedmiotów do wyboru. Liczba punktów ECTS przypisanych modułom do wyboru przekracza ustawowe minimum 30% punktów, które przypisane zostały poziomowi kształcenia. Program studiów I stopnia przewiduje następujące moduły do wyboru: konwersatoria z zakresu wiedzy o języku, literaturze i kulturze; seminaria licencjackie; specjalności/specjalizacje oraz wykład ogólnouczelniany, za które przyznaje się łącznie 62 punkty ECTS. Lista 15-godzinnych konwersatoriów do wyboru wraz ze wskazaniem roku i semestru ich realizacji została przedstawiona zespołowi oceniającemu. Z podanej listy student w każdym semestrze wybiera i realizuje obowiązkowo dwa wybrane konwersatoria. Moduł przedmiotów do wyboru na II stopniu obejmuje wykład ogólnouczelniany (3 ECTS), lektorat języka obcego (2 ECTS), specjalności/specjalizacje (26 ECTS) oraz seminaria magisterskie (20 ECTS), co daje razem 51 ECTS.

Dokładna analiza programu realizowanego na ocenianym kierunku nasuwa kilka ogólnych refleksji. Generalnie program studiów I stopnia ma charakter bardzo tradycyjny, wypełniony jest w dużej mierze przedmiotami podstawowymi i kierunkowymi o nastawieniu przede wszystkim historycznym (historia Polski, historia filozofii, historia literatury polskiej, historia języka polskiego, podobny charakter mają literatura powszechna i literatura śródkiuropejska), na samo językoznawstwo historyczne np. przeznaczono aż 105 godzin. Ma to znaczenie, jeśli weźmie się pod uwagę zwłaszcza praktyczny profil kształcenia na ocenianym kierunku – indywidualizacja procesu kształcenia polega tu zatem na wyborze 30 h wykładu ogólnouczelnianego, 150 h konwersatoriów z zakresu wiedzy o języku, literaturze i kulturze, seminarium licencjackiego oraz specjalności/specjalizacji. Malejąca liczba studentów sprawia jednak, że nawet wybór specjalności nie jest w pełni realizowalny: studenci potwierdzili, iż z 5 możliwych do wyboru specjalności powstaje zwykle nauczycielska oraz ta, na którą jest najwięcej zgłoszeń; studenci, którzy wybrali mniej oblegane specjalności muszą zapisać na jedną z dwóch cieszących się największym powodzeniem. W efekcie to dyrektura Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa rokrocznie wskazuje te specjalności, które zostaną uruchomione w danym roku akademickim stosownie do potrzeb procesu dydaktycznego. Także pula zajęć do wyboru tylko teoretycznie zakłada 5 propozycji konwersatoriów, w rzeczywistości ze względu na ograniczoną liczbę studentów otwierane są bowiem tylko 2 z nich, tzn. te, na które jest zapisano się najwięcej studentów. Również na II stopniu na początku każdego roku akademickiego dyrektura wskazuje 5 wykładów do wyboru realizowanych w danym roku, spo-

śródtórych studenci w semestrze 2 wybierają jeden; przy czym studenci specjalności komparatystyka tego wyboru nie mają wcale, ponieważ zobowiązani są do realizacji wykładu *polskie interpretacje romantyków amerykańskich*. Przemyślenia wymaga również program studiów na II stopniu, wśród przedmiotów podstawowych oferujący jedynie teorię kultury (na I stopniu była wiedza o kulturze), a w kilku wypadkach, mimo niewielkiej zmiany nazw przedmiotów, nawiązujący silnie do treści kształcenia znajdujących się w programie studiów I stopnia (Piśmiennictwo staropolskie, Piśmiennictwo polskiego oświecenia, Stylistyka historyczna języka polskiego). Do wyboru w planie studiów poza specjalnościami jest tylko 30 h wykładu ogólnouczelnianego.

Nasuwa się zatem pytanie o atrakcyjność tak skonstruowanego programu dla współczesnego studenta, co może mieć wpływ na malejącą z roku na rok liczbę kandydatów na filologię polską. Warto byłoby gruntownie przemyśleć ofertę programową, tak by nie ztracając tożsamości filologicznej kierunku, jednocześnie unowocześnić jego formułę, wiążąc ją silniej ze specyfiką badań pracowników szczecińskiej polonistyki, zwiększając indywidualizację kształcenia poprzez realne rozszerzenie puli przedmiotów do wyboru i wzbogacając wiedzę ogólnohumanistyczną o konteksty przemian współczesnej kultury, a przede wszystkim odchodząc od nastawienia na profil praktyczny. Wypowiedzi kadry na spotkaniu z zespołem oceniającym wyrażały duży dystans wobec potencjalnych zmian, mających niebezpiecznie „rozmiękczać sedno polonistyki”, rozsądna modernizacja programów, w pełni wykorzystująca potencjał badawczy i dydaktyczny nauczycieli akademickich może jednak przyczynić się do ich uatrakcyjnienia i przyciągnięcia kandydatów na studia.

Warunkiem ukończenia studiów jest uzyskanie 180 punktów ECTS oraz napisanie pracy licencjackiej i zdanie egzaminu dyplomowego oraz odbycie i zaliczenie praktyk zawodowych lub pedagogicznych. Warunkiem zaliczenia studiów jest uzyskanie 120 punktów ECTS, zaliczenie wszystkich przedmiotów realizowanych na studiach, zdanie egzaminu magisterskiego oraz odbycie i zaliczenie praktyk zawodowych lub pedagogicznych.

Program studiów I i II stopnia spełnia zatem wymagania pod względem czasu trwania studiów oraz liczby punktów ECTS zdobywanych w toku edukacji. Dobór treści kształcenia jest właściwy dla studiów na kierunku filologia polska i umożliwia osiągnięcie założonych kierunkowych efektów kształcenia z zastrzeżeniem, że nie zostały określone efekty kształcenia dla poszczególnych specjalności, nie jest zatem możliwe stwierdzenie, czy realizowany program kształcenia umożliwia wszystkim studentom ocenianego kierunku osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia. Jednocześnie należy zauważyć, iż niektóre z efektów kształcenia, jakie zostały określone w sylabusach dla praktyk niepedagogicznych studiów I-go i II-go stopnia, są bardzo trudne lub wręcz niemożliwe do osiągnięcia w założonym czasie trwania praktyk (np. efekt z kategorii wiedzy „ma pogłębioną wiedzę o metodach wykonywania zadań w instytucjach właściwych dla studiowanej specjalizacji/specjalności”; efekt z kategorii umiejętności „potrafi sporządzać wnioski o przyznanie środków na realizowanie różnych projektów”).

Wątpliwości budzą także wyliczenia godzinowe wielu przedmiotów, Nieodpowiednia wydaje się wycena nakładu pracy przeznaczonego na czytanie lektur: 15-godzinne „czasopiśmiennictwo współczesne” przewiduje na zapoznanie się z 9 książkami obowiązkowymi i 5 uzupełniającymi jedynie 1 h. Podobnie rynek książki zakłada lekturę 9 pozycji podstawowych w ciągu 1 h; jednocześnie na 15 h ćwiczeń przypada aż 6 h konsultacji. Teorie reklamy to przedmiot specjalnościowy realizowany w formie 30 h wykładu, który zakłada 2 h przygotowania się do zajęć, przy czym na samo kolokwium przewidziano aż 5 h. Leksykalno-semantyczne zjawiska w polszczyźnie historycznej, przedmiot w ramach specjalności językoznawczej na II stopniu, zawiera 10 lektur podstawowych, na które przewidziano czas w wymiarze jedynie 3 h; na zajęcia z kolei student przygotowuje się 2 h, a 10 spędza na konsultacjach. Trudno również zrozumieć logikę planowania nakładu pracy w ramach wykładu „język pisarzy”, gdzie na 30 h zajęć przypada aż 20 h konsultacji. Nakład pracy budzi wątpliwości także we „frazologii i frazeografii polskiej”: 30 h konwersatorium zakłada 20 h konsultacji, gdy na czytanie 13 lektur podstawowych i 8 uzupełniających przewidziano jedynie 13 h. Lingwistyka kulturowa to również 30 h wykład, któremu towarzyszy 20 h konsultacji; jednocześnie metodą weryfikacji dla zajęć prowadzonych w formie wykładu są tu zajęcia praktyczne (weryfikacja poprzez obserwację); 6 lektur podstawowych i 8 uzupełniających student powinien przeczytać w 5 h.

Od roku akademickiego 2012/13 studentów akredytowanego kierunku (zarówno studiów I, jak i II stopnia) obowiązuje realizacja praktyk zawodowych. Zasady organizacji praktyk określają przepisy Regulaminu studiów, Regulamin praktyk pedagogicznych na specjalizacji nauczycielskiej oraz Regulamin praktyk zawodowych niepedagogicznych.

Regulamin praktyk pedagogicznych na specjalizacji nauczycielskiej studiów I i II stopnia został opracowany na podstawie *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela*. Cele praktyk sformułowane w tym regulaminie są możliwe do osiągnięcia w założonym czasie trwania praktyk, rzetelnie i prawidłowo określone zostały także zasady organizacji praktyk, obowiązki opiekunów i studenta. Kształcenie nauczycieli odbywa się zgodnie z obowiązującymi standardami: absolwent, który wybrał specjalność nauczycielską, jest przygotowany od strony teoretycznej i praktycznej do wykonywania zawodu nauczyciela języka polskiego po zaliczeniu zajęć z modułów pedagogiczno-psychologicznego oraz metodycznego, w tym także praktyk odbywanych w placówkach oświatowych. W zasadach rekrutacji na II stopień czytamy niejednoznaczny zapis, iż studia ze specjalizacją nauczycielskiej rekomendowane są dla absolwentów studiów co najmniej pierwszego stopnia posiadających kwalifikacje nauczycielskie. Władze Instytutu zapewniły jednak, iż dotychczas nie było przypadku, by student kontynuował kształcenie na specjalizacji nauczycielską bez wcześniejszego przygotowania nauczycielskiego na I stopniu, gdyby jednak taka osoba się pojawiła, zostałaby skierowana na studia podyplomowe.

Czas trwania praktyk pedagogicznych dla studentów I i II stopnia to 150 godzin z podziałem na 120 godzin praktyki metodycznej i 30 godzin praktyki psychologiczno-pedagogicznej (specjalizacja nauczycielska realizowana przez studentów rozpoczynających

cykl kształcenia w roku akademickim 2013/2014 obejmuje *praktykę opiekuńczo-wychowawczą* i *praktykę dydaktyczną*). Studenci I stopnia odbywają praktyki w szkołach podstawowych, studenci II stopnia w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych.

Dla akredytowanego kierunku opracowane zostały efekty kształcenia odnoszące się do praktyk studenckich – pedagogicznych i niepedagogicznych. Dokumentacja z przebiegu praktyk pedagogicznych na szczecińskiej filologii polskiej pozwala na skuteczną weryfikację efektów kształcenia.

Wątpliwości ZO wzbudziła natomiast dokumentacja dotycząca przebiegu na ocenianym kierunku zawodowych praktyk niepedagogicznych powiązanych ze specjalnościami.

W uczelnianym regulaminie praktyk niepedagogicznych określone zostały ogólne cele praktyk, które są możliwe do osiągnięcia w założonym wymiarze 4 tygodni (minimum 160 godzin na I stopniu, minimum 60 godzin na II stopniu). Należy jednak zwrócić uwagę, że akredytowany kierunek ma profil praktyczny, co powoduje, że taki wymiar praktyk należy uznać za zbyt mały, niewystarczający dla osiągnięcia założonych efektów kształcenia. Niska ranga warunków zaliczenia praktyki (zaliczenie bez oceny) jest również nieadekwatna do profilu praktycznego. Weryfikacji poddane powinny zostać także niektóre metody kształcenia wskazane w sylabusach dla praktyk i ich dopasowanie do określonych efektów (np. wątpliwe w odniesieniu do niektórych efektów z punktu widzenia adekwatności i skuteczności jest wykorzystanie takich metod, jak dyskusja czy wykład). Należy także odnotować ograniczony wpływ pracodawców na programy praktyk nienauczycielskich. Dalsze prowadzenie studiów o profilu praktycznym na ocenianym kierunku wymagałoby ściślejszego włączenia interesariuszy zewnętrznych w proces opracowywania efektów kształcenia i programów praktyk niepedagogicznych, na przykład poprzez opracowanie ankiety dla pracodawcy oceniającej wniesione przez studenta i wyniesione przez niego z praktyk efekty kształcenia z uwzględnieniem skali ocen.

Informacje zawarte w sylabusach przedmiotów objętych programem specjalności rodzą wątpliwości co rzeczywistej praktyczności profilu kształcenia, z czego zdają sobie sprawę również władze Instytutu oraz prowadzący zajęcia nauczyciele akademicy. Jednocześnie nasuwają się uwagi dotyczące organizacji procesu kształcenia, realizowanego w ramach poszczególnych form kształcenia. Zgodnie z Raportem samooceny, praktyczne przygotowanie do zawodu mają zapewnić konwersatoria, warsztaty i ćwiczenia, zwraca jednak uwagę znaczny udział wykładów w ramach modułów specjalnościowych. Choć generalnie nie stanowią one dominującej formy zajęć w programie (dotyczą wykładu ogólnouczelnianego, historii filozofii, wiedzy o kulturze, historii Polski, hlp wszystkich epok oraz literatury śródko-woeuropejskiej), to mają swój znaczący udział w programach specjalności.

I tak na specjalności edytorsko-wydawniczej tylko w formie wykładów prowadzone są: rodzaje i gatunki prasowe, reklama w prasie, edytorstwo naukowe, dzieje wydawnictw w Polsce, strategie komunikacyjne w prasie polskiej; natomiast przedmiot: redakcja tekstu – warsztaty obejmuje wbrew nazwie również 15-godzinny wykład obok ćwiczeń w podobnym wymiarze. Ortografia w praktyce wydawniczej realizowana w ramach tej specjalności to 30 h konwersatorium, sylabus przedmiotu nie odzwierciedla jednak kształcenia założonych umie-

jętności w odniesieniu do „praktyki wydawniczej”, a jedynie opanowanie i stosowanie zasad ortograficznych. Edytorstwo tekstów jako pierwszą metodę prowadzenia zajęć wymienia wykład konwersatoryjny, w drugiej zaś kolejności ćwiczenia przedmiotowe oraz pracę z tekstem; metodę weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia stanowi tu nieprecyzyjnie określona „praca pisemna/esej/recenzja”. Mało skuteczne wydaje się też kształcenie umiejętności „krytycznej stylistyczno-gatunkowej analizy tekstów współczesnej prasy” w ramach wykładu „rodzaje i gatunki prasowe”. „Dzieje wydawnictw w Polsce” natomiast podczas wykładów mają kształcić umiejętność: „Student potrafi wymienić najważniejsze oficyny wydawnicze działające w Polsce na przestrzeni wieków oraz wskazać najwybitniejsze postaci w dziedzinie drukarstwa oraz ich wpływ na rozwój polskiego edytorstwa”; efekt ten należy bardziej do zakresu wiedzy niż umiejętności.

Z kolei specjalność komunikacja medialna i public relations oferuje tylko w formie wykładów następujące przedmioty: język wypowiedzi publicznych; psychologię komunikowania, wprowadzenie do PR, komunikację społeczną i medialną, etykę w public relations, reklamę a kształtowanie wizerunku oraz prawo mediów i prawo autorskie. Przedmiot „warsztaty dziennikarskie” to wprawdzie według planu studiów 30 h konwersatorium, ale wśród treści programowych tylko przy reportażu przewidziane są ćwiczenia redakcyjne. „Komunikacja społeczna i medialna” zakłada, iż student potrafi porozumiewać się stosownie do sytuacji komunikacyjnej, ale efekt ten sprawdza jedynie egzamin pisemny w postaci testu z zadaniami otwartymi. „Kultura żywego słowa” kształci umiejętności poprawnego i sprawnego posługiwania się językiem polskim w mowie oraz rozwijanie umiejętności autoprezentacji, student ma również przygotować wypowiedź ustną na dowolnie zadany temat, poprawną pod względem językowym i stylistycznym, analizować ją i poprawić. Metodami kształcenia są w tym wypadku: prezentacja multimedialna oraz analiza wypowiedzi z dyskusją i wykład, a sposobem weryfikacji – tylko kolokwium; nakład pracy z kolei zakłada przygotowanie projektu/eseju. W sylabusie pojawia się zatem brak spójności między metodami kształcenia, sposobami weryfikacji efektów kształcenia oraz nakładem pracy.

Moduł specjalności krytycznoliterackiej zakłada w formie wykładów takie przedmioty jak: gatunki krytycznoliterackie, życie literackie po 1989; literatura i publicystyka, polski dyskurs krytyczny XX wieku, rynek książki; po 15 h wykładu i ćwiczeń mają natomiast: literatura i nowe technologie, życie kulturalne Pomorza Zachodniego. Życie literackie po 1989 roku, realizowane w formie wykładu, zakłada, iż student „samodzielnie i odpowiedzialnie uczestniczy we współczesnym życiu literackim i kulturalnym regionu oraz kraju, wykorzystując wiedzę i funkcjonowaniu współczesnego życia literackiego”; efekt ten odsyła do kierunkowego KK_05 „potrafi wykorzystać relacje między instytucjami kultury we własnej praktyce zawodowej”. W wypadku tego wykładu aktywne uczestnictwo polega jednakże na zdobywaniu wiedzy na jego temat. Warsztaty krytycznoliterackie z kolei zakładają, że student „potrafi zaplanować i zorganizować spotkanie kulturalne (np. wieczór autorski) oraz wziąć udział w dyskusji o sztuce współczesnej”, sylabus nie przewiduje jednak odpowiedniego narzędzia weryfikacji – zaplanowana praca pisemna oraz kolokwium nie zweryfikują tego efektu modułowego. Wystą-

pienia publiczne, przedmiot kształcący umiejętności niezbędne do poprawnego skonstruowania i wygłoszenia wystąpienia publicznego, to co prawda konwersatorium, ale jako najważniejszą ze stosowanych metod wymieniony został wykład konwersatoryjny.

Moduł specjalizacji bibliologicznej przewiduje formę wykładów dla komunikacji społecznej i medialnej, bibliografii i pozostałych źródeł informacji, wprowadzenia do edytorstwa, historii książki i bibliotek; obok ćwiczeń formę wykładów ma też bibliotekarstwo oraz społeczne konteksty działalności biblioteczno-informacyjnej. Moduł specjalności reklamowej zakłada wykłady dla przedmiotów: komunikacja marketingowa, prawo reklamy, psychologia reklamy i teorie reklamy oraz retoryka reklamy. Wątpliwości budzi możliwość uzyskania na wykładzie z retoryki reklamy umiejętności „zastosowania podstawowej wiedzy z zakresu retoryki w działalności związanej z tworzeniem reklamy oraz kampanii promocyjno-marketingowych” czy sprawdzenie, że student „potrafi samodzielnie planować i realizować zadania związane z kreowaniem przekazu reklamowego oraz kampanii promocyjno-marketingowych” i „ma podstawowe umiejętności w zakresie prowadzenia badań społecznych”.

Moduł specjalności Przekład interkulturowy i intermedialny w formie wykładów realizuje przedmioty: komparatystyka literacka, kulturowa i intermedialna (tu również tyle samo ćwiczeń), teorie przekładu, kulturowe kontakty polsko-amerykańskie, korespondencja sztuk, fascynacja Wielką Brytanią w sztuce niemieckiej i polskiej, ekranizacja dzieł literackich w przekładzie (tyle samo ćwiczeń). Komparatystyka literacka, kulturowa i intermedialna kształci umiejętności, które polegają w dużej mierze na: posługiwaniu się podstawową terminologią z zakresu komparatystyki, historii literatury, teorii literatury, stosowaniu narzędzi komparatystycznych do analizy i interpretacji dzieła literackiego, porozumiewaniu się w języku polskim i wybranym języku obcym z wykorzystaniem różnych kanałów i technik komunikacyjnych, wskazywaniu translatorycznych aspektów (niektórych) zagadnień komparatystycznych. Umiejętności te student osiąga, przygotowując prezentację medialną poświęconą konkretnemu tekstowi kultury popularnej. Trudno w podobnych wypadkach mówić o praktycznym sprofilowaniu specjalności, której charakter równie dobrze odpowiadałby profilowi ogólnoakademickiemu.

Proporcje te poddają w wątpliwość praktyczność profilu, którą według autorów raportu samooceny gwarantują programowi kształcenia na ocenianym kierunku właśnie specjalności. Trudno się również zgodzić z bardzo ogólnym założeniem, iż „praktyczne przygotowanie do zawodu zapewniają zajęcia o charakterze praktycznym (konwersatoria, warsztaty, ćwiczenia, laboratoria) realizowane w ramach” modułu przedmiotów kierunkowych: 60 ECTS, przedmiotów do wyboru, czyli konwersatoriów monograficznych, technologii informacyjnej i języka obcego, oraz modułu przedmiotów specjalizacyjnych/ specjalnościowych: 28 ECTS”. Uzasadnienie praktyczności profilu nie może polegać jedynie na „wykorzystaniu znajdującego się w salach dydaktycznych sprzętu audiowizualnego”. Najwięcej wątpliwości budzi natomiast specjalność językoznawcza i literaturoznawcza na II stopniu, której praktyczności

nie uzasadnia ani opis sylwetki absolwenta, ani zestaw przedmiotów (na specjalności językoznawczej: tendencje rozwojowe współczesnej polszczyzny, frazeologia i frazeografia polska, semantyka językoznawcza, język pisarzy, leksykalno-semantyczne zjawiska w polszczyźnie historycznej, dialektologia, socjololingwistyka i język w Internecie), ani efekty kształcenia zawarte w sylabusach. Kształcenie praktycznych umiejętności w ramach np. przedmiotu „Leksykalno-semantyczne zjawiska w polszczyźnie historycznej” polega na zastosowaniu przez studenta „wiedzy teoretycznej w przykładach analizy konkretnych zjawisk leksykalno-semantycznych”, porządkowaniu i klasyfikowaniu różnych zjawisk w systemie leksykalnym polszczyzny na wybranych przykładach. Inny przedmiot tej specjalności: „język pisarzy”, to wykład 30 h, którego celem jest „zapoznanie studentów z różnymi szczegółami języka tekstów artystycznych wybranych pisarzy i poetów polskich”, a także nabycie praktycznej umiejętności analizy i opisu zjawisk oraz deszyfracji środków stylistyczno-językowych w tekście literackim. Nie da się osiągnąć tych umiejętności w formie wykładu, dlatego przedmiot przekształca się w ćwiczenia, a proponowane metody kształcenia to: prezentacja multimedialna, analiza tekstów z dyskusją, projekt, praca w grupach. Podobna sytuacja dotyczy specjalności literaturoznawczej, na którą składają się takie przedmioty, jak antropologia literatury, krytyka literacka, literatura popularna, komparatystyka literacka, literatura użytkowa i jedyny przedmiot sugerujący nazwą charakter praktyczny: warsztaty pisarskie. Warsztaty pisarskie na specjalności literaturoznawczej powtarzają jednak pod inną nazwą sylabus przedmiotu „pisanie kreatywne”, obowiązujący na I stopniu w ramach specjalności krytycznoliterackiej, powielają niemal identyczny zestaw przedmiotowych efektów kształcenia i dokładnie ten sam zestaw treści kształcenia i lektur, z tą różnicą, że na I stopniu przedmiot liczy 15 h, a na II – 30 h. Pojawia się zatem niebezpieczeństwo powtarzania treści kształcenia na I i II stopniu w sytuacji, gdy student kończący specjalność krytycznoliteracką wybierze specjalność literaturoznawczą na II stopniu. Podstawową wątpliwość budzi jednak praktyczność specjalności literaturoznawczej i językoznawczej, które mają raczej charakter pogłębiający wiedzę i umiejętności w zakresie tych dyscyplin i powinny funkcjonować jako opcje na II stopniu, a nie praktyczne specjalności.

Również warsztaty copywriterskie na specjalności „polonistyka dla mediów” na II stopniu powtarzają w znaczącej mierze efekty, treści kształcenia i lektury z przedmiotu „warsztaty copywriterskie” na I stopniu na specjalności reklamowej. „Gatunki medialne” na tej samej specjalności (15 h konwersatorium) w dużym stopniu powielają sylabus przedmiotu „Internet w społeczeństwie informacyjnym” na I stopnia (30 h konwersatorium), na specjalności komunikacja medialna i public relations; przedmiot prowadzi ten sam prowadzący, proponowany jest bardzo podobny zestaw lektur. „Translatorium literatury anglojęzycznej” na specjalności komparatystyka to ten sam przedmiot, który pojawia się na specjalności przekład interkulturowy i intermedialny na I stopniu, prowadzony przez tę samą osobę, o nieco przeformułowanych efektach kształcenia, niemal identycznej bibliografii i treściach kształcenia, które zawierają się całkowicie w tych z I stopnia (przedmiot na II stopniu jest o połowę krótszy godzinowo, 60 h zamiast 120 h i konwersatorium zamiast lektoratu). „Teorie przekładu” na I stopniu specjalności przekład interkulturowy i intermedialny oraz „teorie

przekładu” na II stopniu specjalności komparatystyka mają bardzo zbliżone efekty kształcenia oraz powielają w dużej mierze treści kształcenia i lektury. „Historyczne związki polsko-amerykańskie” i „kulturowe związki polsko-amerykańskie” na specjalności komparatystyka na II stopniu powtarzają z kolei w znacznym stopniu sylabus „kulturowych kontaktów polsko-amerykańskich” na I stopniu specjalności przekład interkulturowy i intermedialny. Takie powtarzające się przypadki wywołują obawy dotyczące rozdzielenia treści kształcenia między I i II stopniem oraz pogłębiania osiągniętych na I stopniu efektów kształcenia. O ile bowiem sekwencja przedmiotów i modułów przewidzianych w planie i programie studiów nie budzi wątpliwości na pierwszym poziomie kształcenia, takie niebezpieczeństwo pojawia się na II stopniu, gdzie wskazana byłaby modyfikacja programu studiów, aby uniknąć zagrożenia repetycji treści programowych. Praktyka powtarzania przedmiotów pod zmienioną nazwą i w ramach dwóch różnych specjalności może również skutecznie wprowadzić w błąd studenta, wybierającego specjalność na II stopniu. Zasady budowania systemu punktów ECTS na ocenianym kierunku są zgodne z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, oraz *Uchwałą 25/2012 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 29 marca 2012 roku w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych dotyczących uchwalania programów kształcenia dla studiów wyższych, studiów doktoranckich, studiów podyplomowych oraz kursów dokształcających*. Z formalnego punktu widzenia program studiów na obu poziomach kształcenia został przeliczony na właściwą liczbę punktów ECTS: 1 punkt ECTS odpowiada 25-30 h pracy studenta. Przy obliczaniu nakładu czasu i pracy studenta potrzebnego do osiągnięcia efektów kształcenia w module uwzględniano liczbę godzin kontaktowych, czas niezbędny do przygotowania się przez studenta do zajęć (czytanie literatury przedmiotu, przygotowanie się do kolokwium i egzaminów, pisanie prac zaliczeniowych, egzaminy). Brak jednak ujednoliconego zapisu w sylabusach, nie zawsze też brano pod uwagę wszystkie te elementy przy szacowaniu nakładu pracy. Wiele wątpliwości budzi tabela nakładu pracy studenta, wypełniana w sylabusach według uczelnianych wytycznych, nakazujących odpowiedni procent nakładu pracy przeznaczać na konsultacje. W efekcie pojawiają się zapisy o 30-godzinnych konsultacjach w ramach przedmiotu liczącego 120 h (HLP po 1918 r. I st.), 30 h wykład ogólnouczelniany przewiduje aż 7 h konsultacji, poetyka licząca 90 h zajęć – 23 h konsultacji, kultura języka na I st. 19 h konsultacji na 75 h ćwiczeń. Podobny podział nakładu czasu obowiązuje w przypadku 30 h konwersatorium ewolucja procesów językowych w polszczyźnie historycznej: tutaj 20 h student poświęca na konsultacje. Literatura popularna na specjalności literaturoznawczej to 15 h wykładu, zakładającego 11-godzinny udział w konsultacjach. Długie trwanie romantyzmu na 60 h przedmiotu przewiduje 40 h konsultacji. Pracownicy na spotkaniu z zespołem oceniającym potwierdzili nierealność tych zapisów, co zmusza do refleksji nad świadomym kształtowaniem procesu dydaktycznego.

Studenci szczecińskiej polonistyki mają możliwość indywidualizacji studiów w ramach indywidualnej organizacji studiów (IOS) oraz indywidualnego planu i programu studiów (IPS). Zasady przyznawania obu form indywidualizacji regulują przepisy zawarte w paragrafie 24 i 25 *Regulaminu studiów Uniwersytetu Szczecińskiego*.

2) Założone dla ocenianego kierunku efekty kształcenia i treści programowe określone w sylabusach są zasadniczo spójne. Osiąganiu efektów kształcenia nie zawsze jednak w równej mierze sprzyjają wskazane w sylabusach metody dydaktyczne, sposoby weryfikacji efektów kształcenia oraz dobór form zajęć (ćwiczenia, konwersatoria, wykłady, warsztaty).

W sylabusach pojawiają się bowiem usterki dotyczące metod pracy oraz metod i kryteriów oceniania w ramach modułów. Nie zawsze zachowana jest komplementarność stosowanych form pracy, sposobu oceniania i nakładu pracy: np. rodzaje i gatunki prasowe zakładają jako formę zaliczenia pracę pisemną, ale nakład pracy już takiej pracy nie przewiduje. Pojawiają się np. takie enigmatyczne określenia jak „weryfikacja poprzez obserwację”, w wielu sylabusach nie zostaje sprecyzowany rodzaj etapowej pracy pisemnej (do wyboru pozostaje: praca pisemna/esej/recenzja). Przedmiot *długie trwanie romantyzmu*, mający zapewnić osiągnięcie umiejętności zastosowania „posiadanej wiedzy dotyczącej funkcjonowania literatury i kultury w życiu społecznym w wybranych sferach działalności kulturalnej i edukacyjnej” sprawdzany jest przy pomocy egzaminu pisemnego. W wielu sylabusach ocena końcowa z przedmiotu traktowana jest jako średnia arytmetyczna ocen częściowych z prezentacji, pracy pisemnej, kolokwium i egzaminu. Dotyczy to np. wykładu Wiedza o kulturze na I stopniu, gdzie ocena końcowa to średnia z częściowych sprawdzianów, kolokwium oraz egzaminu; poetyki – ocena z przedmiotu to średnia z kolokwium częściowych i egzaminu; Historii języka polskiego na I stopniu – ocena końcowa ustalana jest na podstawie egzaminu (60 proc.), aktywnego uczestnictwa w zajęciach (15 proc.), kolokwium (15proc.) oraz wysokiej frekwencji na zajęciach (10 proc.). W zasadzie ocena z egzaminu powinna być osobną oceną końcową z przedmiotu, średnie zaś należałoby stosować przy ocenach sumujących, gdy przedmiot nie kończy się egzaminem.

Charakterystyczne dla projektowanej przez sylabusy dydaktyki jest rozmycie granicy między wykładem a konwersatorium. Często przedmiot, który przewidziany jest jako wykład, stosuje aktywizujące studentów metody charakterystyczne dla ćwiczeń, ale dzieje się też na odwrót, gdy mimo formy konwersatorium wśród metod dydaktycznych pojawia się na pierwszym miejscu wykład. Tak jest w wypadku „metodologii badań językoznawczych”, które formalnie są konwersatorium, a jako formę prowadzenia zajęć na pierwszym miejscu stosują wykład konwersatoryjny. Tu również obserwujemy typowy układ dla zajęć językoznawczych: 20 h na konsultacje, a tylko 5 na studiowanie literatury, obejmującej w sumie 20 pozycji.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego

ZNACZĄCO

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Realizowany program studiów zasadniczo umożliwia osiągnięcie celów oraz założonych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. Kształcenie nauczycieli odbywa się zgodnie ze standardami kształcenia. Wątpliwości budzi jednak praktyczny profil kształcenia, który zapewniać mają moduły specjalności wraz z praktykami – profilu takiego w wypadku kilku specjalności nie uzasadnia ani opis sylwetki absolwenta, ani treści i efekty kształcenia, ani forma zajęć, ani kwalifikacje osób prowadzących przedmioty praktyczne. Nie zostały też określone efekty kształcenia dla poszczególnych specjalności, trudno zatem stwierdzić, czy realizowany program kształcenia umożliwia wszystkim studentom ocenianego kierunku osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia. Realizowany program studiów I i II stopnia wymaga także modyfikacji ze względu na powielanie treści programowych w ramach niektórych specjalności, niewielką możliwość indywidualizacji kształcenia oraz słabe dostosowanie do potrzeb współczesnego humanisty. System ECTS działa w sposób właściwy, korekty wymaga jednak oszacowanie nakładu pracy. Organizacja praktyk niepedagogicznych wykazuje nieprawidłowości w zakresie wymiaru oraz sposobów weryfikacji efektów kształcenia, zwłaszcza biorąc pod uwagę praktyczny profil ocenianego kierunku.

2) Treści programowe i stosowane do ich przekazu formy i metody dydaktyczne w wypadku niektórych specjalności nie tworzą spójnej całości, co nie zawsze pozwala realizować zakładane efekty kształcenia. Sylabusy wymagają przeglądu pod kątem komplementarności stosowanych form pracy, sposobu oceniania i nakładu pracy.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów.

1. Według dokumentacji przedstawionej przez Uniwersytet Szczeciński na wizytowanym kierunku (Załącznik nr 1: Wykaz nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe oraz Załącznik nr 2: Wykaz pozostałych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów) w charakterze pracowników naukowo-dydaktycznych w bieżącym roku akademickim w pełnym wymiarze czasu zatrudniano łącznie 34 osoby w trybie mianowania lub na podstawie umowy o pracę. Z tej grupy 20 osób miało status pracowników samodzielnych (w tym 4 profesorów tytularnych), a 14 stopień doktora. Niemal wszyscy spośród nich (z wyłączeniem 1 osoby posiadającej stopień doktora z filozofii) legitymowali się filologicznym wykształceniem, w tym 20 z kompetencjami w zakresie literaturoznawstwa i 13 z językoznawstwa. Instytut Polonistyki i Kulturoznawstwa zatrudniający łącznie 54 pracowników prócz wizytowanego kierunku prowadzi jeszcze 2 inne kierunki: *kulturoznawstwo* (studia I i II stopnia), *dziennikarstwo i komunikacja społeczna* (studia I stopnia). W rozbudowanym instytutowym zespole poza polonistami reprezentowani są jeszcze historycy sztuki (1 doktor habilitowany, 3 doktorów), specjaliści z zakresu nauk o polityce (3 doktorów), nauk o mediach (1 doktor), historii teatru i krytyki teatralnej (1 doktor habilito-

wany) oraz bibliologii i informatologii (1 doktor). Specjaliści ci stanowią naukowo-dydaktyczne zaplecze ocenianego kierunku angażowane do prowadzenia zajęć na specjalnościach. Liczba i struktura kadry naukowo-dydaktycznej wizytowanego kierunku w pełni umożliwia zatem realizację jego programu i osiągnięcie założonych dla niego efektów kształcenia.

2. Zgodnie z raportem samooceny Uczelnia przedstawiła do minimum kadrowego kierunku „filologia polska” 18 akademickich, w tym 13 w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 5 w grupie nauczycieli ze stopniem naukowym doktora. Zespół wizytujący PKA przeprowadził ocenę spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji, dokumentów przedstawionych podczas wizytacji i rozmów przeprowadzonych z władzami Wydziału. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane stopnie naukowe i specjalizację naukową oraz dorobek nauczycieli akademickich. Sprawdzono również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego.

Minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na kierunku „filologia polska” spełnia wymagania określone w § 14 ust. 1 rozporządzenia z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), zgodnie z którym minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia powinno stanowić co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora. W minimum kadrowym ocenianego kierunku jest bowiem pięciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora oraz pięciu samodzielnych pracowników naukowych.

Minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia na kierunku „filologia polska” **nie spełnia** wymagań określonych w § 15 ust. 1 rozporządzenia z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), zgodnie z którym minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia powinno stanowić co najmniej sześciu samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora. Do minimum kadrowego ocenianego kierunku dla studiów II stopnia zaliczono tylko 11 osób, w tym 10 samodzielnych pracowników naukowych i jednego ze stopniem doktora.

Spełnione są warunki określone w § 8 ust. 1 pkt 2 d rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), tj. do minimum kadrowego dla studiów drugiego stopnia zalicza się nauczycieli akademickich, dla których uczelnia, w skład której wchodzi ta jednostka, jest podstawowym miejscem pracy.

Kopie dyplomów znajdujące się w teczkach zostały poświadczane za zgodność z oryginałem. Akty mianowania oraz umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy.

Wszystkie osoby zaliczone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). Stwierdzono także, że wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki § 13 ust. 1 ww. rozporządzenia, zgodnie z którym nauczyciel akademicki

może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli został zatrudniony w Uczelni nie krócej niż od początku semestru studiów. Analiza obciążenia nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe pozwala na stwierdzenie, iż wszyscy nauczyciele akademicy spełniają warunki określone w § 13 ust. 2 powyższego rozporządzenia, zgodnie z którym nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli w danym roku akademickim prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku samodzielnego nauczyciela akademickiego lub 60 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora lub kwalifikacje drugiego stopnia.

Powyższe ustalenia pozwalają stwierdzić, że na ocenianym kierunku zostały spełnione wymagania w zakresie minimum kadrowego dla kierunku filologia polska na studiach I stopnia, wymagania te nie zostały natomiast spełnione dla studiów II stopnia.

Na podstawie analizy aktów mianowania oraz umów o pracę oraz informacji uzyskanych w czasie wizytacji można stwierdzić, iż nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe są zatrudnieni w Uczelni od kilkunastu/kilkudziesięciu lat, a zdecydowana większość aktów mianowania oraz umów o pracę jest zawarta na czas nieokreślony. Dla wszystkich nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy. Powyższe fakty pozwalają na stwierdzenie, że minimum kadrowe jest stabilne.

Zostały też spełnione wymagania § 17 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia ((Dz. U. Nr 243, poz. 1445) dotyczące relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów, na szczecińskiej polonistyce wynoszą one bowiem **1: 9 przy obowiązującym na wizytowanym kierunku nie mniejszym niż 1 : 160**

Pracownicy naukowo-dydaktyczni wskazani do minimum kadrowego ocenianego kierunku mają bogaty dorobek naukowy adekwatny do realizowanego programu i założonych dla niego efektów kształcenia, Ich dorobek publikacyjny jest zwykle obszerny liczebnie i problemowo, obejmuje zagadnienia mieszczące się w obszarze dyscypliny naukowej reprezentowanej przez daną osobę, związane przy tym z efektami kształcenia ujętymi w programie wizytowanego kierunku. Są wśród nich naukowcy o nazwiskach cenionych w polskim środowisku polonistycznym. Zdobyte przez pozostałych pracowników naukowo-dydaktycznych stopnie w dyscyplinie literaturoznawstwa i językoznawstwa oraz deklarowane przez nich specjalności naukowe są także potwierdzone dorobkiem publikacyjnym. Kwalifikacje dydaktyczne nauczycieli akademickich, zwłaszcza wchodzących w skład minimum kadrowego, również są wysokie, co potwierdziły przeprowadzone przez ZO hospitacje zajęć oraz opinie studentów formułowane na spotkaniu z ZO.

Te wysokie kompetencje merytoryczne i dydaktyczne kadry szczecińskiej polonistyki nie są jednak w pełni adekwatne do realizowanego programu i założonych dla niego efektów

kształcenia w sytuacji, w której kierunkowi nadani profil praktyczny, a w procesie kształcenia niemal nie uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z prowadzonymi na studiach specjalnościami i specjalizacjami (na studiach I specjalności edytorsko-wydawnicza, komunikacja medialna i public relations, krytycznoliteracka, reklamowa oraz przekład interkulturowy i intermedialny, specjalizacje nauczycielska i bibliologiczna; na studiach II stopnia specjalności językoznawcza, literaturoznawcza, polonistyka dla mediów, komparatystyka, edytorstwo współczesne oraz specjalizacja nauczycielska). To właśnie moduły związane ze specjalnościami i specjalizacjami były dużą i ważną (bo decydującą o praktycznym profilu tych studiów) częścią koncepcji i programu kształcenia na ocenianym kierunku, w zespole pracowników zatrudnionych na kierunku - z wyłączeniem czynnych czy byłych nauczycieli języka polskiego - brakuje praktyków posiadających doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, adekwatne do prowadzonych zajęć o charakterze praktycznym, co w odniesieniu do ocenianego okresu (lata 2010-2014) było wymagane na podstawie *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego* z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.) § 6 ust. 3. Kompetencji zawodowych nie potwierdzały też rozwijane zainteresowania badawcze i publikacje wykazane przez nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym.

Bez udziału praktyków - edytorów, dziennikarzy, PR-owców, marketingowców - profile praktyczne nie mogły w stopniu satysfakcjonującym przewidywać zajęcia w warunkach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej i umożliwiać wykonie odpowiednich czynności praktycznych wymaganych w powyższym *Rozporządzeniu* (§ 6 ust. 1). Tej oceny nie może zmienić 1 czynny zawodowo bibliotekarz i 1 osoba w przeszłości pracująca w Bibliotece Głównej US, bądź osoby, które wprawdzie współredagowały szczeciński dwumiesięcznik kulturalny „Pogranicze” lub diecezjalne dodatki do katolickiej prasy ogólnopolskiej, ale nie prowadziły zajęć na specjalności edytorskiej; braku specjalistów praktyków pracujących w instytucjach zajmujących się kreowaniem wizerunku nie zrekompensuje zatrudnienie do prowadzenia zajęć praktycznych na specjalnościach medialnych osób, które pełniły funkcje sekretarza redakcji czy Komitetu Redakcyjnego w „Studiach Językoznawczych” wydawanych przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, albo regularnie uczestniczyły w audycjach kulturalnych w Polskim Radio Szczecin. W świetle najnowszego *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego* z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370) § 5. 1. zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, przewidziane w programie studiów dla kierunku o profilu praktycznym, powinny być prowadzone przez większość osób posiadających doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią i odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć. Takiego warunku zespół nie spełnia, ani nie spełniał ich przy minionych przepisach.

Brak w kadrze szczecińskiej polonistyki wystarczającej liczby praktyków generuje także nieprawidłowości w obsadzie przedmiotów tworzących moduły specjalnościowe nienauczyielskie (wśród prowadzących zajęcia na specjalizacjach nauczycielskich, a także na specjal-

ności bibliologicznej nie brakuje bowiem specjalistów posiadających doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią). Szereg przedmiotów na specjalnościach takich, jak edytorska, dziennikarska, kreowania wizerunku prowadzą nauczyciele akademicki bez stosownego doświadczenia praktycznego i bez dorobku podejmującego tematy związane z przygotowaniem zawodowym, co może utrudniać osiągnięcie założonych dla tych przedmiotów celów i efektów kształcenia. Te nieprawidłowości w obsadzie zajęć dydaktycznych mają miejsce mimo zapewnień dyrekcji Instytutu, że procedury, kryteria doboru i sposoby weryfikacji nauczycieli akademickich są przejrzyste i upowszechnione, a o obsadzie zajęć decyduje dyrektor po konsultacji z kierownikami jednostek i koordynatorami obszarów kształcenia, a także po analizie formalnych aktów i twórczości naukowej pracownika. Przyjęcie na ocenianym kierunku profilu praktycznego przy skromnej liczbie kandydatów na prowadzone studia i niedostatecznych zasobach wyspecjalizowanej kadry wynika zapewne z poszukiwania doraźnych rozwiązań pozwalających przetrwać demograficzny kryzys w szkolnictwie wyższym, skutki takich działań, zwłaszcza ich wpływ na możliwość osiągnięcia założonych efektów kształcenia, powinny jednak skłonić władze kierunku do zmiany profilu praktycznego na ogólnoakademicki.

Wątpliwości zespołu oceniającego wzbudziło także powierzanie wykładów adiunktom mimo dużej liczby samodzielnych pracowników w kadrze ocenianego kierunku. W bieżącym roku akademickim nauczyciele akademicki ze stopniem doktora prowadzili następujące wykłady: Historia literatury polskiej – romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, Historia literatury polskiej po 1918 r., Literatura dla dzieci i młodzieży, Podstawy dydaktyki, Dydaktyka literatury i języka polskiego, Kulturowa tożsamość płci, Dyskursy późnej nowoczesności, Wiedza o kulturze, Teoria kultury.

Zdecydowana większość hospitowanych zajęć dydaktycznych zasługiwała na pozytywną ocenę pod względem ich poziomu merytorycznego i metodycznego, a także aktywności studentów oraz relacji między wykładowcą a studentami. Niestety, potwierdziły się w ich trakcie także wątpliwości co do sposobu realizowania na ocenianym kierunku profilu praktycznego: zajęcia ze specjalności edytorskiej „Redakcja tekstów” określone w planie studiów i sylabusie jako „warsztaty” były prowadzone metodą wykładu.

Na Uczelni dotąd nie prowadzi się kształcenia na odległość, ale w planach jej władz na bliską przyszłość leży uruchomienie platformy e-learningu.

3. Liczne awanse naukowe wśród kadry zatrudnionej w Instytucie Polonistyki i Kulturoznawstwa niewątpliwie dowodzą, że prowadzona w tej jednostce polityka kadrowa sprzyja rozwojowi naukowemu pracowników oraz podnoszeniu jakości prowadzonej w Instytucie dydaktyki, badań naukowych i działalności organizacyjnej. W latach 2010-2014 aż 18 osób podniosło swoje kwalifikacje naukowe: 7 nauczycieli akademickich zatrudnionych w tej jednostce uzyskało stopień naukowy doktora (w tym 3 prowadzących zajęcia na kierunku filologia polska), 8 stopień doktora habilitowanego (wszyscy prowadzą zajęcia na kierunku filologia polska) i 3 tytuł profesora (wszyscy prowadzą zajęcia na kierunku filologia polska). W su-

mie 38% nauczycieli akademickich zatrudnionych na ocenianym kierunku osiągnęło w ostatnich pięciu latach awans naukowy. Tak intensywny rozwój kadry odpowiada koncepcji kształcenia zapisanej w misji uczelni i „Strategii rozwoju Uniwersytetu Szczecińskiego na lata 2008-2015” oraz w „Strategii rozwoju Uniwersytetu Szczecińskiego 2012-2020”. Dokumenty te (jak informowano na spotkaniu ZO z kadrami, w dużej mierze opracowywane przez środowisko polonistyczne) stanowią, że misją uniwersytetu jest dążenie do stworzenia najsilniejszej pod względem kapitału intelektualnego uczelni w regionie zachodniopomorskim, ale także do budowania marki rozpoznawalnej w Polsce, Europie i świecie w drodze realizowania pięciu celów strategicznych: 1) podniesienie jakości badań naukowych, 2) podniesienie jakości i poziomu kształcenia, 3) wspieranie rozwoju kapitału intelektualnego US, 4) współpracę z otoczeniem, i 5) podniesienie sprawności i poprawę organizacji Uczelni.

Procedury i kryteria doboru oraz weryfikacji nauczycieli akademickich zatrudnianych na szczecińskiej polonistyce są jasne i powszechnie znane. Pracownicy są zatrudniani na podstawie konkursu, choć w ostatnich kilku latach nowych zatrudnień nie było. Weryfikacja kadry, prócz ustawowej oceny osiągnięć naukowo-dydaktycznych obejmuje hospitacje – niesamodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych hospitują samodzielni pracownicy naukowi i kierownicy zakładów. W związku z tym, że pracowników samodzielnych na wizytowanym kierunku jest więcej niż adiunktów, ta forma ewaluacji jest powszechna. Hospitacje prowadzone są okresowo według opracowanego przez dyrekcję Instytutu wykazu nauczycieli akademickich podlegających ocenie w danym roku, a ich wyniki dokumentowane są w arkuszu hospitacyjnym przedstawionym ZO do wglądu. Przewidziane są także hospitacje interwencyjne, gdyby oceny z ankiet ewaluacyjnych studentów były niskie, ale takich sytuacji ostatnio nie notowano.

Po każdym semestrze zajęcia dydaktyczne oceniają też studenci drogą ankiety elektronicznej. Jej wyniki analizuje komisja wskazana przez Dziekana Wydziału Filologicznego i podaje do wiadomości władzom kierunku, a ci z kolei przekazują te informacje pracownikom. Na spotkaniu z zespołem oceniającym reprezentanci kadry filologii polskiej wyrażali przekonanie o pozytywnym wpływie studenckiej ankiety ewaluacyjnej na proces kształcenia i koncepcje prowadzonych przez nich zajęć.

Intensywny rozwój kadry dokonał się dzięki aktywności naukowej poszczególnych osób dążących do stabilizacji zawodowej, ale sprzyjał temu także system motywacyjny stworzony w Instytucie i w Uczelni. Jego elementy to długoterminowe okresy zatrudnienia, szybki awans zawodowy po osiągnięciu kolejnego stopnia naukowego, umożliwianie pracownikom odbywania stażów podoktorskich (obecnie realizuje je dwóch stażystów). Pracownicy mogą też liczyć na wsparcie finansowe ich działalności naukowej – finansowanie udziału pracowników w konferencjach ogólnopolskich i międzynarodowych, publikacji o charakterze monografii autorskich i zbiorowych, książek pokonferencyjnych, trzech polonistycznych czasopism naukowych US („*Studia Językoznawcze. Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny*”, „*Rocznik Komparatystyczny*”, „*Autobiografia. Literatura. Kultura. Media*”; w latach 2005-2013 funkcjonowało też czwarte czasopismo „*Dyskurs*”), a także wydatków związanych z przeprowadzaniem wielu procedur awansowych w krajowych uniwersytetach (uprawnienia

habilitacyjne z zakresu językoznawstwa Wydział Humanistyczny US ma od bieżącego roku akademickiego, ciągle czeka natomiast na takie uprawnienia w zakresie literaturoznawstwa). Istotne znaczenie dla budowania systemu wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej ma tworzenie w Uniwersytecie Szczecińskim dogodnych możliwości do ubiegania się o granty badawcze i projekty naukowe, stypendia naukowe, o możliwość odbywania staży krajowych i zagranicznych, organizacji konferencji naukowych z różnych obszarów aktywności naukowej pracowników zatrudnionych na kierunku. Szczecińscy poloniści z takich możliwości stwarzanych przez uczelnię skwapliwie korzystają - spośród 34 osób prowadzących zajęcia na kierunku filologia polska w latach 2010-2014 aż 17 uczestniczyło w 35 grantach i projektach naukowych, w tym w 11 z nich w charakterze kierowników.

Mimo to uczestniczący w spotkaniu z ZO nauczyciele akademicki niezbyt wysoko ocenili system motywacyjny funkcjonujący w Uczelni, wskazując na wstrzymanie urlopów naukowych, nieudzielanie zniżek pensum dla wykonawców grantów, brak nagród za działalność naukową i dydaktyczną poza doroczną nagrodą Rektora.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego

ZNACZĄCO

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Wysoka stabilizacja dobrze rozwijającej się kadry. Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych oraz struktura ich kwalifikacji są właściwe i adekwatne do realizowanego programu i efektów kształcenia w zakresie dziedzin filologicznych, brak natomiast w kadrze polonistycznej osób z kompetencjami zawodowymi zdobytymi poza uczelnią do prowadzenia zajęć praktycznych związanych ze specjalnościami niepedagogicznymi i praktycznym profilem studiów.

2) Na ocenianym kierunku zostały spełnione wymagania w zakresie minimum kadrowego na studiach pierwszego stopnia, nie zostały one natomiast spełnione na studiach II stopnia. Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry zgłoszonej do minimum są adekwatne do realizowanego programu w zakresie przedmiotów podstawowych i kierunkowych. Relacja między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów jest zgodna z przepisami.

3) Znaczący rozwój kadry (wiele awansów na status samodzielny, uzyskanie kilku tytułów profesora) jest raczej wynikiem indywidualnych starań niż efektem konsekwentnej polityki kadrowej jednostki. Pracownicy mieli zastrzeżenia do systemu wspierania rozwoju kadry naukowej (wskazywali na brak systemu motywacji dla szczególnie aktywnych naukowo i dydaktycznie pracowników). System weryfikacji osiągnięć naukowo-dydaktycznych kadry jest rozbudowany i efektywny.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych.

Bardzo trudno ocenić infrastrukturę naukową i dydaktyczną IPIK, ponieważ od roku jego macierzysta siedziba jest w remoncie, a studenci polonistyki goszczeni są na zajęciach w kilku innych budynkach US. Z opisu budynku przy al. Piastów, w którym przed remontem odbywały się zajęcia polonistyczne, wynika, że studenci mieli tam do dyspozycji 14 sal dydaktycznych, w tym 6 sal wykładowych i 8 pracowni dydaktycznych. Trudno też w tej sytuacji jednoznacznie stwierdzić, czy baza techno-dydaktyczna ocenianego kierunku umożliwiała – a po remoncie będzie umożliwiała – osiągnięcie zakładanych dla kierunku, adekwatnych do jego praktycznego profilu, efektów kształcenia. W tej chwili te możliwości są dosyć problematyczne zważywszy, że studenci muszą krążyć między kilkoma budynkami o infrastrukturze nie zawsze odpowiadającej potrzebom filologii polskiej o profilu praktycznym.

Szczecińscy poloniści mogą korzystać z dwóch dobrze zaopatrzonych bibliotek: Biblioteki Głównej Uniwersytetu Szczecińskiego (300 tysięcy woluminów) oraz Biblioteki Wydziału Filologicznego, której księgozbiór (54 tysiące woluminów, 25 tysięcy książek polonistycznych) został na czas remontu przeniesiony do Biblioteki Głównej, niemal w pełni skomputeryzowanej. Studenci mają w Bibliotece Głównej dostęp do 14 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu (również w budynkach Wydziału Filologicznego jest wolny dostęp do sieci Wi-Fi) oraz do 34 baz elektronicznych. Dzięki porozumieniu z Instytutem Książki szczecińscy poloniści korzystają nieodpłatnie z systemu bibliotecznego MAK+.

Z wyżej przedstawionych względów trudno też ocenić ułatwienia dla niepełnosprawnych w remontowanej siedzibie IPIK; można jedynie przypuszczać, że wyremontowana siedziba IPIK będzie zaspokajała wszystkie potrzeby – naukowe i dydaktyczne – pracowników i studentów filologii polskiej.

Studenci na spotkaniu z ZO nie skarżyli się na utrudnienia związane z remontem i ograniczonym dostępem do bazy techno-dydaktycznej.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego

W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Ocena Infrastruktury dydaktycznej i naukowej ocenianego kierunku pod kątem możliwości realizowania efektów kształcenia musi być bardzo ogólnikowa zważywszy fakt, że z powodu trwającego remontu siedziby polonistów zespół oceniający nie miał możliwości sprawdzić funkcjonowania studentów w naturalnych warunkach. Należy jednak sądzić, że skutek remontu, obliczonego jeszcze na pół roku, może być tylko pozytywny i że w odremontowanej siedzibie poloniści znajdą dobre warunki do nauczania, studiowania i prowadzenia

działalności naukowej. Zasoby Uczelnianej i Wydziałowej Biblioteki odpowiadają potrzebom pracowników i studentów ocenianego kierunku.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów.

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

Instytut Polonistyki i Kulturoznawstwa wskazuje, że badania naukowe realizowane są w trzech formach: jako statutowe, dotacje celowe oraz granty i projekty naukowe. Nauczyciele akademicki prowadzący zajęcia na kierunku filologia polska, studia I i II stopnia skupieni są na problematyce dotyczącej językoznawstwa, literaturoznawstwa i filozofii.

W zakresie językoznawstwa koncentrują się wokół zagadnień morfosyntaktyki ujmowanych z perspektywy synchronicznej i diachronicznej, współczesnego języka polskiego, metalingwistyki i metodologii językoznawstwa, stylistyki współczesnego języka polskiego oraz stylistyki historycznej, leksykologii i leksykografii, frazeologii i frazeografii, socjolingwistyki i etnolingwistyki, lingwistyki kulturowej, normatywistki (m.in. problematyka komunikacji językowej różnych grup społecznych, języki specjalistyczne, język religijny, język prasy, język osobniczy, mediatyzacja polszczyzny, język w Internecie, język reklamy, zagadnienia perswazji w tekstach historycznych i współczesnych, historyczna i współczesna toponimia, chrematonimia, funkcjonowanie różnych kategorii onimicznych w przestrzeni komunikacyjnej).

W zakresie literaturoznawstwa przedmiotem studiów są m.in. metodologia badań literackich; historia i teoria literatury dawnej i współczesnej, polskiej i obcej (rozpatrywane m.in. w kontekście komparatystyki i translatologii kulturowej, autobiografizmu, tożsamości kulturowej, etnicznej, regionalnej i genderowej), piśmiennictwo Holocaustu, pogranicza kulturowe, funkcjonowanie paradygmatu romantycznego w tekstach kultury, poetyka historyczna, antropologia literatury, historiografia staropolska, retoryka, homiletyka funeralna, kultura i literatura popularna (w tym w jej regionalnej odmianie), historia i teoria krytyki literackiej ze szczególnym uwzględnieniem krytyki feministycznej, zagadnienia teatru, dramatu, czasopiśmiennictwa społeczno-kulturalnego; media lokalne.

W obrębie filozofii przedmiotem studiów jest przede wszystkim późna filozofia Heideggera oraz badania nad recepcją jego myśli w filozofii drugiej połowy XX wieku.

Wymiernym efektem badań naukowych prowadzonych w IPIK jest liczba publikacji pracowników prowadzących zajęcia na filologii polskiej: w latach 2010-2014 to 28 monografii autorskich, 29 prac redagowanych, 254 rozdziały w monografiach oraz 147 publikacji w czasopiśmie, również w czasopiśmie prestiżowych, międzynarodowych.

W ramach badań statutowych w latach 2010-2014 prowadzono 18 tematów badawczych, w których łącznie uczestniczyło 62 pracowników IPIK oraz 65 studentów-doktorantów, przy czym w roku 2014 realizowano 11 tematów badawczych (10 kontynuowanych, 1 nowy). Dużo mniejsza liczba tematów badawczych (aktualnie 11) od liczby pracowników naukowo-dydaktycznych (34) jest skutkiem zawiązania się zespołów badawczych, organizowanych najpierw oddolnie przez grupy pracowników zdecydowanych razem prowadzić badania, a potem stopniowo formalizowanych. Wewnątrz zespołów prowadzono m. in. opiekę nad postępami naukowymi osób, które przygotowywały prace na stopień. Samoorganizujące się zespoły badawcze miały pozytywny wpływ na rozwój naukowy kadry i ożywienie prowadzonych przez nią badań, czego przykładem są projekty kontynuowane przez kolejne lata, czasami finalizowane tematycznymi konferencjami czy podsumowującymi publikacjami

Prowadzone w jednostce badania naukowe w znaczącym stopniu odciskają się na procesie dydaktycznym realizowanym na wizytowanym kierunku i istotnie sprzyjają osiągnięciu efektów kształcenia zdefiniowanych dla programu tego kierunku. Dobitnie świadczą o tym już nazwy wielu przedmiotów włączonych w program studiów, wykazujące ścisły związek problematyki tych zajęć z prowadzonymi przez kadrę badaniami naukowymi (m.in. Literatura i ideologia, Feministyczna krytyka literacka, Dyskursy późnej nowoczesności, Kobiety –Kultura-PRL, Kulturowa tożsamość płci, Ciało ludzkie-ideał, fantom, obiekt pożądania, Ciało jako przedmiot obiekcji, destrukcji, dekompozycji, Projekty edukacyjne, Wojna i nowoczesność, Twórczość literacka H. Malewskiej, Strategie komunikacyjne w prasie polskiej, Literatura i kultura popularna przełomu XVII-XVIII wieku, Kreatywność w języku, Reklama w prasie, Style funkcjonalne w polszczyźnie historycznej, Styl religijny w polszczyźnie, Polszczyzna w mediach, Język w prasie polskiej w aspekcie diachronicznym, Ewolucja procesów językowych w polszczyźnie, Komunikacja językowa, Moda w języku, Moda w kulturze, Tradycja antyczna w kulturze nowożytnej, Długie trwanie romantyzmu). Są one prowadzone zwykle jako wykłady i konwersatoria monograficzne czy wykłady ogólnouczelniane, ale projekty badawcze i opracowywane w ich ramach publikacje autorskie i zbiorowe wykazują również mocne związki z przedmiotami kierunkowymi (np. *Udomowiony świat. O kobiecym doświadczeniu historii, Księgowanie. Literatura, kobiety, pieniądze, Prowincje literatury. Polska proza kobiet po 1956 roku, Pisarstwo kobiet pomiędzy dwoma dwudziestoleciami, Ciało, historia, kultura, Między Młodą Polską, Skamandrem i Awangardą. Kobiety piszące wiersze w dwudziestoleciu międzywojennym, Romantyzm użytkowy. Długie trwanie romantyzmu w kulturze polskiej, Gra (z) historią. Powstanie styczniowe w prozie polskiej po 1945 roku, Między literaturą a kulturą. Studia o „literaturze mieszczańskiej” przełomu XVI i XVII wieku, Teleobecne ja. Językowa autoprezentacja nadawcy w blogu*).

Indywidualne zainteresowania naukowe pracowników uwidaczniają się najpełniej przy opiece promotorskiej nad pracami dyplomowymi na seminariach licencjackich i magisterskich, w działaniach kół naukowych oraz w organizowanych w IPIK studiach podyplomowych czy kursach dokształcających. Samodzielni pracownicy naukowcy IPIK

prowadzą poza tym zajęcia na studiach III stopnia, gdzie w dużej mierze odwołują się do prowadzonych przez siebie badań naukowych.

W badaniach naukowych prowadzonych w IPIK uczestniczą studenci i doktoranci. Doktoranci włączają się przede wszystkim w prowadzone w IPIK badania statutowe, w ramach których przygotowują referaty i artykuły naukowe związane z opracowywaną przez nich rozprawą doktorską. Włączanie studentów studiów I i II stopnia w badania naukowe IPIK jest natomiast celem działalności kół naukowych. Udział w nich jest efektywnym sposobem poszerzania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w zakresie literaturoznawstwa i językoznawstwa (jako dyscyplin naukowych podstawowych dla filologii polskiej). Realizacji tych celów sprzyja współpraca z kołami naukowymi innych uczelni krajowych i zagranicznych, prowadzenie działalności wydawniczej (propagującej osiągnięcia naukowe koła), organizowanie seminariów, konferencji i obozów naukowych. Studenci kół naukowych prowadzą własne prace badawcze, których rezultaty omawiają na spotkaniach roboczych w kołach, ale też wygłaszają na ich podstawie referaty na konferencjach naukowych i przygotowują publikacje, głównie w pismach wydawanych w ramach działalności kół („Studenckie Zeszyty Naukowe”, „Wyjątek”).

Rozwój naukowy pracowników szczecińskiej polonistyki stymuluje wymiana z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju oraz – tylko incydentalnie -zagranicznymi. Współpraca ta jest przede wszystkim prowadzona na zasadzie udziału w konferencjach ogólnopolskich i międzynarodowych, ale przyjmuje również inne formy: w tzw. flagowych uniwersytetach w kraju przeprowadza się wiele procedur awansowych pracowników ocenianego kierunku, jego samodzielni pracownicy naukowci natomiast występują w roli recenzentów w przewodach naukowych prowadzonych na innych uczelniach oraz recenzentów wydawniczych i członków redakcji ogólnopolskich wydawnictw. Współpraca z innymi ośrodkami naukowymi w kraju jest także intensywnie rozwijana przy okazji redagowania w IPIK trzech czasopism naukowych.

Na proces dydaktyczny wpływała szeroko rozwijana współpraca edukacyjno-kulturalna z instytucjami i interesariuszami miasta i regionu, na przykład z Książnicą Pomorską (w ramach tej współpracy odbywają się niektóre uzasadnione dydaktyką zajęcia, wspólnie organizowane są przedsięwzięcia o charakterze naukowym, popularnonaukowym, kulturalnym), z Instytutem Książki, Muzeum Narodowym w Szczecinie (udział w organizacji Dni Kultury Żydowskiej Adlojada, prowadzenie dyskusji, zdobycie wykonawstwa projektu *Po(st)graniczne narracje miejskie. Literackie i archiwalne re-konstrukcje żydowskiego Szczecina* w ramach grantu Sonata NCN), Szczecińskim Towarzystwem Naukowym (m.in. wykłady wygłaszane przez pracowników IPIK), ze Szczecińskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku (cykl wykładów), z Gryfińskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku (cykl wykładów), z Zachodniopomorskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli (cykl wykładów pod nazwą „Encyklopedia Maturzysty”, Festiwal Literatury Kobiet oraz konferencja pt. *Księgowanie. Literatura, pieniądze, kobiety* – czerwiec 2013), z Klubem Garnizonowym 12 Dywizji Zmechanizowanej w Szczecinie (cykl

spotkań pt. „Akademia Literatury” w latach 2012-2014), w drodze utworzenia przy IPIK „Wszechnicy Polonistycznej” (której zadaniem jest popularyzacja wiedzy z zakresu literatury, języka polskiego, medioznawstwa i kulturoznawstwa wśród młodzieży szkolnej miasta i regionu przez wykłady, prelekcje, odczyty, prezentacje multimedialne, warsztaty) oraz Telefonicznej i Internetowej Poradni Językowej, przez obejmowanie patronatami szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych Szczecina i województwa oraz poprzez udział w wielu innych akcjach o zasięgu ogólnopolskim i regionalnym.. Pracownicy naukowo-dydaktyczni IPIK angażują się w akcję edukacyjną (odbywa się ona rokrocznie i polega na realizowaniu wiosną cyklu odczytów, wykładów czy warsztatów w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych Szczecina i regionu), wspierają merytorycznie przedsięwzięcia edukacyjno-kulturalne organizowane w szkołach objętych patronatem oraz włączają je w swoje przedsięwzięcia naukowo-edukacyjne (IPIK podpisał 3 umowy patronackie: z I Liceum Ogólnokształcącym w Szczecinie, I Liceum Ogólnokształcącym w Gryficach oraz z Gimnazjum nr 2 w Goleniowie), angażują się także w projekty realizowane przez różne ośrodki kultury działające w mieście i regionie (m.in. Bibliotekę Publiczną w Gryfinie). Przedstawione formy współpracy naukowej i badawczej IFiK, a szczególnie szeroko zakrojonych działań na rzecz otoczenia społecznego, wielowątkowo powiązanych z procesem dydaktycznym, zasługują na wysokie uznanie.

Podjęte wysiłki w zakresie dydaktyki dowodzą, że władze Wydziału i kierunku dążą do doskonalenia jakości kształcenia poprzez nowelizację programu dostosowanego do przepisów prawnych, zainteresowań własnej kadry, a także nowych, atrakcyjnych dla potencjalnych studentów specjalności. Znaczące awanse kadry zatrudnionej na kierunku (3 doktoraty, 8 habilitacji i 3 tytuły profesorskie) najlepiej zaświadcza o wysokim stopniu oddziaływania prowadzonych badań naukowych na proces rozwoju kierunku.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego

W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Rezultaty prac naukowych IPIK znajdują odzwierciedlenia w kształcie programu nauczania i sprzyjają osiągnięciu efektów kształcenia zdefiniowanych dla programu kształcenia na kierunku filologia polska. Jednostka umożliwia studentom udział w pracach badawczych głównie poprzez organizację i wspieranie finansowe działalności kół naukowych.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię.

1. Zasady i tryb rekrutacji dla kandydatów na I rok studiów określa Uchwała nr 55/2013 Senatu US z dnia 29 maja 2013r. w sprawie *warunków i trybu rekrutacji oraz kryteriów kwalifi-*

kacji na I rok studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich w Uniwersytecie Szczecińskim w roku akademickim 2014/2015. Te zasady i procedury, zamieszczone na stronie internetowej Uczelni, są jasne i przejrzyste. Bardzo duży odśiew po I roku studiów I stopnia każe jednak wątpić, czy zapewniają właściwą selekcję kandydatów na studia, choć wśród przyczyn odśiewu podanych w raporcie samooceny przeważają względy pozanaukowe.

2. System oceny osiągnięć studentów należy ocenić pozytywnie. Jest on przejrzysty, a jego zasady zapisane są w widniejącym na stronie Internetowej Uczelni Regulaminie studiów, w poszczególnych sylabusach zamieszczonych na stronie kierunku, są także podawane przez prowadzących na pierwszych zajęciach. Studenci ocenili ten system jako obiektywny i nastawiony na proces uczenia się, bo oceny osiągnięć studentów dokonuje się na każdym etapie kształcenia promując pracowitość, obowiązkowość i aktywność na zajęciach. Studenci filologii polskiej mają dostęp do swoich prac egzaminacyjnych i zaliczeniowych, są informowani o kryteriach ich oceny oraz możliwościach poprawy oceny. Pozytywnie oceniają fakt, że wymagania zaliczeniowe i egzaminacyjne rzeczywiście są zgodne z tymi podanymi im do wiadomości w sylabusach i na pierwszych zajęciach.

3. Uniwersytet Szczeciński prowadzi studenckie wymiany międzynarodowe w ramach programu Erasmus+. Uczelnia podpisała 3 umowy partnerskie skierowane do studentów studiów I i II stopnia kształcenia wizytowanego kierunku. Studenci wizytowanego kierunku są zapoznani z Europejskim Systemem Transferu Punktów ECTS, niezbędne informacje na ten temat można również uzyskać na stronie Internetowej Uczelni. Struktura i organizacja programu ocenianego kierunku umożliwia studentom wyjazd w ramach programu krajowej i międzynarodowej wymiany, zainteresowanie polonistów tą formą aktywności jest jednak znikome. W roku akademickim 2010/2011 w programie uczestniczyło 2 studentów, natomiast w roku 2011/2012 tylko 1 student. Szczecińscy poloniści mają również możliwość uczestnictwa w praktykach studenckich z programu Erasmus+, ale dotąd żaden student kierunku filologia polska nie skorzystał z takiej możliwości. Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA nie potrafili wskazać powodów tego braku zainteresowania możliwością odbycia części studiów w innej uczelni krajowej lub zagranicznej, ZO odniósł jednak wrażenie, że jedną z istotnych przyczyn może być słaba informacja i mało energiczna promocja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów – na stronie internetowej Uczelni brak aktualnych informacji dotyczących programu Erasmus+ , sami studenci także potwierdzali niedostatek wiedzy na temat wymiany studentów. Podobnie małe jest też zresztą zainteresowanie zagranicznych studentów kształceniem na ocenianym kierunku – w ramach programu Erasmus+ w latach 2010-2015 na filologii polskiej studiowało tylko 2 cudzoziemców.

Studenci US i filologii polskiej uczestniczą jednak w innych formach kontaktów z zagranicznymi ośrodkami akademickimi. Współpraca Uczelni z Islandią, Liechtensteinem oraz Norwegią w ramach programu Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy (FSS) pozwoliła 3 studentom

ocenianego kierunku uczestniczyć w trzymiesięcznych praktykach w Norwegii. Szczecińscy poloniści współorganizują też międzynarodowe konferencje (m.in. "Narodowe, regionalne, kontynentalne, światowe – literatury i dyskursy literackie" wrzesień 2014; doroczne Międzynarodowych Tygodnie Whitmanowskie odbywające się w USA, Niemczech, Brazylii, Polsce).

4. System opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej na ocenianym kierunku należy ocenić pozytywnie. Studenci mają pełny dostęp do informacji na temat procesu kształcenia, mają też nieskrępowany dostęp do planów i programów studiów oraz innych dokumentów związanych z procesem kształcenia. Do ich dyspozycji pozostają różne formy kontaktu z prowadzącymi (regularne konsultacje, droga telefoniczna i mailowa, rozmowy po zajęciach), ich kontakt z kadrami jest bardzo dobry. Studenci polonistyki pozytywnie ocenili dostęp do literatury i czasopism w Bibliotece Głównej US i Bibliotece Filologicznej, których księgozbiór zaspokaja ich potrzeby; Zasoby Biblioteki, w tym księgozbiór polonistyczny, zyskał także pozytywną ocenę ZO. Nieliczne głosy krytyczne, które padły na spotkaniu studentów z ZO, dotyczyły niepełnej swobody w wyborze tematyki pracy dyplomowej – bywa, że taki wybór dyktuje promotor.

Studenci polonistyki podkreślali skuteczność wspierania ich naukowych aspiracji przez władze Wydziału i kierunku. Na ocenianym kierunku działają trzy Studenckie Koła Naukowe (Młodych Językoznawców, Młodych Literaturoznawców, Literatury i Kultury XIX wieku) w ramach których poloniści mają możliwość pogłębienia wiedzy w wybranej dziedzinie oraz nabycia dodatkowych umiejętności i kompetencji. SKN Młodych Językoznawców redaguje czasopismo „Wyjątek” (od 2010 roku ukazało się 5 numerów), poloniści publikują też w „Studenckich Zeszytach Naukowych”. Członkowie kół naukowych uczestniczą również w wielu konferencjach szczecińskich i krajowych, zorganizowali też już 19 zjazdów naukowych w ośrodku US – Pobierowie.

Studenci pozytywnie ocenili funkcjonowanie Dziekanatu. Według ich opinii pracownicy administracyjni posiadają odpowiednie kompetencje i wysoką kulturę osobistą, a godziny ich pracy są dostosowane do potrzeb studentów.

Wydział Filologiczny nie ma kompleksowo funkcjonującego systemu rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych. Rozstrzyganie spraw spornych odbywa się na podstawie nieformalnych działań, które w opinii studentów spełniają swoją rolę. Uczelnia nie wykorzystuje e-learningu do procesu uczenia się studentów, choć poloniści wyrazili duże zainteresowanie tą formą kształcenia.

W Uniwersytecie Szczecińskim funkcjonuje Akademickie Biuro Karier, które oferuje studentom bezpłatne szkolenie i warsztaty. W roku akademickim 2013/2014 ABK zorganizowało ok. 50 warsztatów (m.in. „Tydzień dla biznesu i sukcesu”, czy „Przedsiębiorczość od przedszkola do seniora”), których tematyka jest dobierana na podstawie sugestii pracodawców. ABK współpracuje ze Studenckimi Kołami Naukowymi w poszukiwaniu i udostępnianiu

aktualnych informacji na temat aktualnych konkursów, staży, praktyk, ofert pracy czy warsztatów.

Uniwersytet Szczeciński umożliwia rozwój dydaktyczno-naukowy studentów niepełnosprawnych oraz wspomaga ich w osiąganiu zakładanych efektów kształcenia. Obecnie na kierunku filologia polska studiuje 4 osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności. Uczelnia w myśl art. 173. ust 2 Ustawy zapewnia studentom niepełnosprawnym pomoc materialną, o której wysokości decyduje stopień niepełnosprawności. Godny podkreślenia jest fakt, że w US działa Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych, które oferuje doradztwo i szkolenia oraz wspomaga studentów w toku studiów.

Uczelnia przyjęła przejrzysty system opieki materialnej i socjalnej. Studenci mają możliwość ubiegania się o wszystkie świadczenia wskazane w art. 173 ust. 1 Ustawy. Zarządzenie nr 55/2014 Rektora US z dnia 23 września 2014 roku określa zasady przyznawania stypendium Rektora w roku akademickim 2014/2015. Pozytywnie należy ocenić zastosowania kilku kryteriów (wysokiej średniej ocen, osiągnięć naukowych, artystycznych i sportowych studentów) do otrzymania Stypendium Rektora w myśl art. 181 ust. 1 Ustawy, co pozwala na wyróżnienie grupy studentów najbardziej predysponowanych do otrzymania wskazanego świadczenia. Organem rozpatrującym wnioski o przyznanie stypendium pomocy materialnej jest Wydziałowa Komisja Stypendialna (Powołanie Wydziałowej Komisji Stypendialnej z dnia 27.11.2014 roku) oraz Odwoławcza Uczelniana Komisja ds. Pomocy Materialnej (Zarządzenie nr 84/2014 Rektora US z dnia 15 grudnia 2014 roku). Studenci stanowią większość składu obu Komisji, co jest zgodne z art. 177 ust. 3 Ustawy. Decyzje w sprawie składanych wniosków są wydawane w formie pisemnej i przysługuje od nich odwołanie zgodnie z art. 207 ust. 1 Ustawy. W ocenie studentów system pomocy socjalnej funkcjonuje prawidłowo obejmując studentów najbardziej potrzebujących wsparcia materialnego.

Konkludując należy stwierdzić, że poziom zadowolenia studentów szczecińskiej filologii polskiej z opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej jest wysoki.

Samorząd Studentów Wydziału Filologicznego prowadzi działalność w zakresie spraw studenckich, włączając w to organizację przedsięwzięć kulturalnych, imprez okolicznościowych oraz akcji charytatywnych (np. paczka dla domu samotnej matki). Uczelnia zapewnia środki materialne niezbędne do funkcjonowania Samorządu zgodnie z art. 202 ust. 8 Ustawy. Studenci nie mają do dyspozycji stałego budżetu, środki materialne są im przekazywane na pisemną prośbę kierowaną do Władz Wydziału oraz Uczelnianego Samorządu Studentów, co oceniają pozytywnie. Poloniści wysoko ocenili kontakt z Władzami Wydziału podkreślając dużą przychylność i otwartość Władz Dziekańskich w kontaktach ze studentami. Doceniają też fakt, że mimo trwającego remontu Uczelnia udostępniła samorządowi lokal.

Samorząd Studencki nie prowadzi szkoleń dla studentów rozpoczynających kształcenie z zakresu ich praw i obowiązków, ponieważ, jak stwierdzili studenci, nie poinformowano ich o konieczności prowadzenia takich działań.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego
W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zasady rekrutacji są przejrzyste i zrozumiałe. Wielkość rekrutacji jest niższa od potencjału dydaktycznego jednostki.
- 2) System oceny osiągnięć studentów jest przejrzysty, jego zasady , powszechnie dostępne, są obiektywne i wystandardyzowane.
- 3) Studenci mają możliwość udziału w programach mobilnościowych (choć oferta nie jest zbyt bogata), korzystają z nich jednak w zaskakująco niewielkim stopniu; studiując na miejscu podejmują jednak współpracę z krajowymi i międzynarodowymi ośrodkami naukowymi
- 4) Studenci pozytywnie oceniają opiekę naukową, dydaktyczną i socjalną realizowaną przez Instytut i Wydział.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

1. Początki budowania Systemu Zapewnienia Jakości w Uczelni w Uniwersytecie Szczecińskim sięgają 2009 roku. Uchwałą Senatu Nr 46/2009 z dnia 28 maja 2009 r. zostało utworzone Biuro ds. Jakości Kształcenia, którego zadaniem było organizowanie, koordynowanie i nadzorowanie działań zmierzających do zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w Uczelni.

Uczelniany wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, opracowany według zasad przyjętych w znowelizowanej w 2011 r. ustawie - Prawo o szkolnictwie wyższym, został ustalony i zatwierdzony Uchwałą nr 90/2011 Senatu z dnia 24 listopada 2011 r. w sprawie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (WSZJK) w Uniwersytecie Szczecińskim. Struktura organizacyjna WSZJK w Uniwersytecie Szczecińskim jest przejrzysta i obejmuje trzy poziomy: uczelniany, wydziałowy oraz kierunkowy; prace w ramach takiej trzystopniowej struktury koordynuje Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia, w zakresie administracyjno-biurowym natomiast system jest obsługiwany przez Biuro ds. Jakości Kształcenia. Na poziomie uczelnianym za procesy zapewniania jakości kształcenia odpowiedzialny jest Uczelniany Zespół Rectorski ds. Jakości i Programów Kształcenia. Na poziomie wydziałowym są to Wydziałowe Zespoły ds. Jakości i Programów Kształcenia, na poziomie kierunków natomiast Zespoły Kierunkowe ds. Jakości i Programów Kształcenia. Na poziomie Wydziału działania w ramach WSZJK koordynuje Pełnomocnik Dziekana ds. Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia.

Na przełomie 2013 i 2014 roku na Wydziale Filologicznym US wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia doprecyzowano i zatwierdzono *Uchwałą Rady Wydziału nr 76/2014 z dnia 11 grudnia 2014 r. w sprawie wprowadzenia Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego*. W załączniku do tej uchwały określone zostały m.in. cele Wydziałowego i Kierunkowego Zespołu WSZJK i zakres jego działania, zadania podmiotów wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, procedury i narzędzia. Analiza dokumentacji dowodzi, że struktura zarządzania wizytowanym kierunkiem jest przejrzysta, a zakres podejmowanych decyzji w zarządzaniu jakością czytelny. Na poziomie Wydziału w strukturze Systemu funkcjonuje powołany przez Dziekana Wydziałowy Zespół ds. Jakości i Programów Studiów, a także Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia dla kierunku „filologia polska”. W skład Zespołu Kierunku wchodzi: przewodniczący, koordynator kierunkowy, co najmniej dwóch przedstawicieli nauczycieli akademickich kierunku, przedstawiciel studentów wskazany przez Wydziałową Radę Samorządu Studenckiego oraz przedstawiciel doktorantów wskazany przez Wydziałową Radę Doktorantów. Do zadań Zespołu Kierunkowego należą kompleksowe oceny jakości kształcenia (między innymi opracowywanie lub doskonalenie programu kształcenia, monitorowanie sylabusów, dokonywanie okresowego przeglądu programu kształcenia i warunków realizacji procesu kształcenia, analiza warunków i trybu rekrutacji na studia, weryfikacja osiągniętych efektów kształcenia, analiza zakładanych i uzyskanych efektów z realizacji praktyk, dbanie o wysoki poziom kadry dydaktycznej). Służą temu takie zapisane i opisane w stosownych dokumentach procedury, jak monitorowanie efektów i programów kształcenia, cosemestralna ankieta studencka i analiza jej wyników, ocena działalności naukowej i dydaktycznej nauczycieli akademickich (co cztery lata, co roku jednak pracownicy kierunku składają pisemne sprawozdanie z takiej działalności); hospitacje zajęć dydaktycznych, analiza i weryfikacja prac dyplomowych oraz sprawdzanie ich programem antyplagiatowym, analiza i weryfikacja dokumentacji praktyk.

Do podstawowych zadań Kierunkowego Zespołu ds. Programów i Jakości Kształcenia należą systematyczne analizy programów kształcenia. Pracownicy dokonują przeglądu i aktualizacji sylabusów w porozumieniu z koordynatorami przedmiotów oraz zgłaszają na Radzie Instytutu potrzebę zmiany sylabusu. Sylabusy są corocznie weryfikowane przez koordynatorów przedmiotów, a sporządzane na ich podstawie szczegółowe rozkłady materiału akceptowane przez kierowników zakładów, w których realizowany jest przedmiot. Tematy wykładów monograficznych, konwersatoriów monograficznych, prac licencjackich i magisterskich są zatwierdzane najpierw przez Radę Naukową IPIK, a następnie przez Radę Wydziału Filologicznego.

Narzędzie weryfikacji efektów kształcenia na ocenianym kierunku stanowi także ankietyzacja prowadzonych przez pracowników IPIK zajęć dydaktycznych (ankiety przeprowadzane są wśród studentów dwa razy w roku, z końcem semestru zimowego i z końcem semestru letniego; liczba wypełnionych ankiet wynosi ok. 50 procent). Oceny dydaktyki realizowanej w Instytucie dokonuje komisja wskazana przez Dziekana Wydziału Filologicznego. Po

statystycznym opracowaniu w formie elektronicznej ankiety trafiają do dyrektora instytutu, który do ich analizy powołuje komisję złożoną z kierowników zakładów. W razie potrzeby, gdy ocena pracownika jest niższa niż dostateczny, komisja przeprowadza rozmowę z ocenianym nauczycielem. Wyniki ankiet przedstawiane są poszczególnym zainteresowanym, którzy zapoznanie się z nimi poświadczają podpisem, są także brane pod uwagę przy ocenie okresowej pracownika. Zespół oceniający zapoznał się z raportem z 29.05. 2013, zawierającym indywidualne wyniki ankiet dydaktycznych oraz proponowane działania naprawcze. Władze instytutu pozytywnie oceniają zasadność ankietyzacji, stwierdzając poprawę procesu kształcenia i wskazując na stopniową zmianę w podejściu nauczycieli do tych elementów dydaktyki, które wymagały korekty. Zapewniły także, że wyniki ankietyzacji są upowszechniane (bez nazwisk nauczycieli) na stronie internetowej, studenci jednak nie potwierdzili tej informacji – podkreślali, iż nie mają świadomości, jakie są dalsze konsekwencje wypełnianych przez nich ankiet.

Mniej wykorzystane narzędzie doskonalenia procesu dydaktycznego stanowi system hospitacji zajęć, które przeprowadzane są przez kierowników zakładów przy okazji oceny okresowej pracownika. W Instytucie nie obowiązuje obecnie osobna dokumentacja hospitacji, w arkuszu oceny niesamodzielnego nauczyciela znajduje się jedynie miejsce na wpis z hospitacji, opatrzony podpisem przełożonego; przedstawione zespołowi oceniającemu do wglądu opisy były dość skrótowe. Władze Instytutu zapewniły jednocześnie, że opracowują osobną dokumentację oceny okresowej pracownika oraz hospitacji.

Kierunkowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia przeprowadza także z końcem każdego roku akademickiego ewaluację jakości kształcenia. Zespół dokonuje przeglądu programu kształcenia we wrześniu każdego roku akademickiego, oceny jego realizacji w odniesieniu do zakładanych i osiągniętych efektów kształcenia, w tym także tych związanych z praktykami. Zespołowi oceniającemu przedstawiono dokumenty poświadczające okresowe przeglądy programów (*Oceny cyklu kształcenia rozpoczętego w roku akademickim 2013-14 (zgodność programu z przepisami prawa)*) oraz dwa raporty ze spotkań zespołu instytutowego poświęconych analizie wyników oceny zajęć dydaktycznych w IPIK w semestrze zimowym i osobno letnim 2014, które odbyły się w IV i IX 2014. Omówiono na nich wyniki ankiety oceniającej wykładowców prowadzących zajęcia, udostępniono do wglądu ankietę poszczególnym nauczycielom oraz przedstawiono analizę tych wyników. Wyznaczono działania na rzecz doskonalenia procesu kształcenia i podjęto dyskusję dotyczącą kształtu ankiety. Nieanalizowane są natomiast wyniki procesu egzaminowania i dyplomowania.

Podsumowując, należy stwierdzić, iż struktura WSZJK oraz struktura zarządzania procesem dydaktycznym na wizytowanym kierunku są przejrzyste, a działania projakościowe sformalizowane i udokumentowane – ZO przedstawiono dokumentację dotyczącą działań projakościowych realizowanych w ramach wizytowanego kierunku, a także sprawozdania Wydziałowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia za rok akademicki 2012/2013 oraz 2013/2014, w których przedstawiono wyniki analiz i ocen oraz sformułowano konkretne zalecenia. Należały do nich m.in. zalecenie ujednolicenia przedmiotów ogólnouczelnianych i

ogólnowydziałowych dla Wydziału Filologicznego US, rozważenia zmiany profilu z praktycznego na ogólnoakademicki na kierunkach: „filologia polska” oraz „kulturoznawstwo” (zalecenia z dnia 7 stycznia 2015 r. skierowane przez Wydziałowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia na Wydziale Filologicznym US do Dyrektorów Instytutów i Kierowników Katedr, Przewodniczących Zespołów Kierunków ds. Jakości i Programów Kształcenia). Na podstawie przedstawionej dokumentacji (uchwały, rozporządzenia, sprawozdania, protokoły, formularze ankiet, dzienniczki praktyk, arkusze hospitacyjne itd.) można uznać, że władze Wydziału podejmują systematycznie działania w celu formalizacji procesu zapewniania jakości kształcenia, a przedstawione ZO procedury wskazują na zintensyfikowanie aktywności w tym zakresie w ostatnim roku.

Efektywność WSZJK na ocenianym kierunku wciąż jednak budzi zastrzeżenia. Wiele z działań projakościowych jest bardzo świeżej daty (zostały podjęte w roku akademickim 2014/2015), ich skuteczność trudno jeszcze ocenić; zawodzi procedura monitorowania programów i efektów kształcenia, o czym świadczą dokonane przez ZO analizy (profil praktyczny na ocenianym kierunku trudno uzasadnić programem studiów i efektami kształcenia, redakcja wielu sylabusów jest niewłaściwa); w kadrze kierunku brak dostatecznej liczby odpowiednio wykwalifikowanych praktyków; nieprawidłowości wykazuje organizacja i dokumentacja praktyk nienauczycielskich. Mimo iż opisany wyżej (w punkcie 3) problem powtarzania przedmiotów pod zmienioną nazwą i w ramach dwóch różnych specjalności został zdiagnozowany na spotkaniu członków Zespołu ds. Jakości i Programu Kształcenia, które odbyło się 25.09.2014 r. (dostrzeżono „oczywiste powtarzanie się przedmiotów pozostających do wyboru na specjalnościach reklamowej, medialnej, PR” oraz „powtarzanie się przedmiotów przekład medialny i komparatystyka”), nie zasugerowano w związku z tym żadnych działań naprawczych. Potwierdza to przekonanie, że WSZJK znajduje się obecnie na początkowym etapie wdrażania i jego efektywność nie jest jeszcze pełna.

System upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości kształcenia należy ocenić dosyć wysoko. Informacje na temat struktury i zadań WSZJK znajdują się na stronie internetowej; wyniki ocen i analiz dokonywanych w ramach WSZJK poznają pracownicy kierunku na radach Wydziału i Instytutu; oceny hospitacji są przedstawiane hospitowanym w bezpośrednich rozmowach. Ankiety studenckie są wstępnie opracowywane przez Zespoły Kierunkowe i przekazywane Zespołom Wydziałowym; te opracowują zbiorczy raport przekazywany zarówno do Komisji Uczelnianej, jak do władz kierunku, które zapoznają z nimi pracowników. Wyniki ankiet studenckich są też omawiane na Radach Wydziału.

2. W procesie zapewniania jakości kształcenia i budowy kultury jakości na ocenianym kierunku uczestniczą głównie interesariusze wewnętrzni – władze uczelni, wydziału i kierunku, członkowie Zespołów WSZJK na wszystkich trzech poziomach, członkowie Rady Wydziału i Rady Instytutu, nauczyciele akademicy dokonujący przeglądu swoich sylabusów i zgłaszający uwagi programowe, studenci. Studenci kierunku filologia polska uczestniczą w procesie zapewniania jakości kształcenia głównie poprzez aktywny udział swoich przedstawicieli w pracach Wydziałowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia, Zespołu Kierunkowego

ds. Jakości i Programów Kształcenia na kierunku filologia polska, Rady Wydziału Filologicznego oraz w Senacie Uczelni (są tu spełnione wymagania Ustawy z art. 61 ust. 3 co do minimalnego udziału przedstawicieli studentów w Senacie Uczelni; przedstawiciele studentów podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wskazali, iż mają możliwość aktywnego uczestnictwa w posiedzeniach Senatu), a także poprzez udział w ankietach ewaluacyjnych.

Interesariusze zewnątrzni nie są bezpośrednio włączeni w formalne struktury wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia i nie uczestniczą w pracach Zespołu Kierunkowego ds. Jakości i Programów Kształcenia. W IPIK nie prowadzi się badań opinii czy analiz potrzeb pracodawców - informacje od pracodawców i innych interesariuszy zewnętrznych pozyskiwane są głównie drogą nieformalnych i bezpośrednich kontaktów, a także współpracy w ramach praktyk studenckich, akcji popularyzatorskich, imprez organizowanych wraz z różnymi instytucjami kulturalno-oświatowymi czy wspólnych konferencji. Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi ukierunkowana na zapewnianie jakości kształcenia na ocenianym kierunku przyjmuje zatem najczęściej postać działań nieformalnych i akcyjnych.

Pracodawcy są zapraszani do ogólnej oceny programów, nie są to jednak działania sformalizowane, a ich skuteczność trudno jednoznacznie zweryfikować z uwagi na ów nieformalny charakter. Poza nielicznymi i dość ogólnikowymi opiniami zawartymi w pismach sygnowanych przez konkretnych pracodawców dokonywane przez interesariuszy zewnętrznych oceny programów nie były dotąd dokumentowane. Pisemne opinie pracodawców dotyczyły głównie programu specjalizacji nauczycielskiej, który jest w dużej mierze regulowany rozporządzeniem ministerialnym. Pracodawcy współpracujący z Wydziałem Filologicznym oraz Instytutem Polonistyki i Kulturoznawstwa potwierdzili na spotkaniu z ZO realny wpływ na programy studiów. Na przykład dyrektorzy szkół, którzy uczestniczyli w takich konsultacjach na temat programu kształcenia na ocenianym kierunku, wskazywali na potrzebę uzupełnienia programów o konkretne, dodatkowe przedmioty, a ich opinie zostały uwzględnione w najnowszych programach kształcenia, co zostało potwierdzone w trakcie wizytacji.

Cenną inicjatywą było też zorganizowanie przez IPIK debaty „Absolwent Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa na rynku pracy”, rezultatami tego typu spotkań z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego powinny być jednak określone wnioski i rekomendacje dla dalszych działań.

Konkludując - interesariusze zewnątrzni (w tym także absolwenci) uczestniczą obecnie w dość ograniczonym stopniu w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości na akredytowanym kierunku; ich współpraca z uczelnią i kierunkiem jest niesformalizowana i trudna do skutecznej weryfikacji. Wpływ tych nieformalnych kontaktów na budowę programów kształcenia i doskonalenie jakości kształcenia jest jednak niekwestionowany.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
------------------------------	------------------------	-------	--	---------------------	----------------------------	-------------------------

wiedza	x/-	x	x	x	x	x/-
umiejętności	x/-	x/-	x	x	x	x/-
kompetencje społeczne	x	x	x	x	x	x/-

- + - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
 +/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
 - - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego

ZNACZĄCA

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Struktura zarządzania kierunkiem studiów jest przejrzysta; wypracowano mechanizmy i narzędzia pozwalające na kompleksową ocenę efektów kształcenia i doskonalenie jakości kształcenia, obecnie efektywność tego systemu nie jest jeszcze zadowalająca, czego jednym z ważniejszych powodów jest zbyt krótki okres wdrażania WSZJK w jednostce
2. W budowaniu WSZJK biorą obecnie udział przede wszystkim interesariusze wewnętrzni, choć IPIK podtrzymuje żywe, lecz niesformalizowane kontakty z pracodawcami i przedstawicielami instytucji kulturalno-oświatowych miasta i regionu, mającymi realny wpływ na określenie koncepcji i efektów kształcenia na ocenianym kierunku.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku		x			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji			x		
3	program studiów			x		
4	zasoby kadrowe			x		

5	infrastruktura dydaktyczna		X			
6	prorowadzenie badań naukowych ²		X			
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości			X		

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).

Gdyby oceniany kierunek miał profil ogólnoakademicki, możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia byłaby pełna. Kadra kierunku prezentuje wysoki poziom merytoryczny i dydaktyczny, brak jednak praktyków do prowadzenia zajęć na specjalnościach decydujących o „praktyczności” profilu szczecińskiej polonistyki. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wciąż na etapie wdrażania, brak jego efektywności widoczny jest w uchybieniach związanych z programem studiów, określeniem efektów kształcenia, redakcją sylabusów, organizacją praktyk zawodowych. Charakter realizowanych specjalności, kadra naukowo-dydaktyczna, jej rozwój naukowy nie budzą żadnych wątpliwości. Kierunek ma wszelkie szanse trwania i rozwoju pod warunkiem, że zmieni profil praktyczny ocenianego kierunku na ogólnie akademicki.

Aby wyeliminować wskazane w raporcie uchybienia należy:

- uzupełnić kadre o odpowiednio wykwalifikowane osoby oraz skorygować program i efekty kształcenia tak, by spełnić wymagania związane z praktycznym profilem studiów lub zmienić profil studiów z praktycznego na ogólnie akademicki
- skorygować sposób organizacji praktyk nienauczycielskich oraz system weryfikacji osiągniętych w ich trakcie efektów kształcenia

² Ocena obligatoryjna jedynie dla studiów II stopnia i jednolitych magisterskich.

- zintensyfikować i sformalizować współpracę z interesariuszami zewnętrznymi w zakresie budowy programów i efektów kształcenia
- skorygować program studiów, tak by wyeliminować powtarzanie na studiach II stopnia treści kształcenia ze studiów I stopnia
- uspołnić treści programowe i stosowane do ich przekazu formy i metody dydaktyczne tak, by umożliwić realizację zakładanych efektów kształcenia
- skorygować sylabusy pod kątem komplementarności stosowanych form pracy, sposobu oceniania i nakładu pracy.

W Odpowiedzi Uczelni na raport powizytacyjny znalazły się informacje o już przeprowadzonych – i planowanych – zmianach w procesie kształcenia mających na celu wyeliminowanie uchybień i nieprawidłowości wskazanych przez Zespół Oceniający PKA w trakcie wizytacji.

1. Z Odpowiedzi Uczelni i załączników do niej wynika, że 14 maja 2015 Wydziałowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia oraz Rada Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego pozytywnie zaopiniowały zmiany profilu praktycznego na ogólnoakademicki, efekty kształcenia oraz plan i program studiów na kierunku filologia polska, studia I i II stopnia stacjonarne i niestacjonarne, obowiązujące od roku akademickiego 2015/2016. Zmiana profilu kształcenia z praktycznego na ogólnoakademicki od roku akademickiego 2015/2016 pozwoliła już, w opinii autorów Odpowiedzi, na usunięcie w nowym programie studiów większości uchybień związanych z realizacją efektów kształcenia w modułach specjalnościowych, a do września zostaną zmodyfikowane efekty kształcenia obowiązujące studentów II i III roku. Do odpowiedzi Uczelni nie dołączono jednak nowych efektów, planów i programów kształcenia, nie wiadomo więc, na czym te zmiany polegały, **co nie pozwala na zmianę oceny postawionej w raporcie powizytacyjnym w punkcie 2.**

2. W Odpowiedzi na raport powizytacyjny czytamy, że od września 2015 modyfikacji ulegnie organizacja praktyk zawodowych na specjalnościach nienauczycielskich. Dla studentów kontynuujących jeszcze przez dwa lata profil praktyczny przygotowane zostaną nowe dzienniczki praktyk ze zmienionymi zasadami weryfikacji efektów kształcenia na praktykach zawodowych, a dla pierwszego rocznika studiów o profilu ogólnoakademickim będą opracowane dzienniczki praktyk pozwalające na szczegółową weryfikację efektów kształcenia; praktyki na studiach I i II stopnia kończyć się będą zaliczeniem na ocenę. Podjęto działania w zakresie doskonalenia procesu dyplomowania – wszystkich pracowników pouczono o zasadach dyplomowania, a Kierunkowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia zobligowano do szczególnie starannego monitorowania procedury dyplomowania oraz ewaluacji tego procesu. Aby do prac nad doskonaleniem jakości i programu kształcenia w sposób formalny włączyć przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego, planuje się na czerwcowej Radzie Wydziału uchwalić utworzenie stałej Rady Interesariuszy Zewnętrznych IPIK. W Odpo-

wiedzi na raport powizytacyjny wspomina się o korekcie programów kształcenia, tak aby wyeliminować powtarzalność treści kształcenia na studiach I i II stopnia, a także o korekcie sylabusów, niewłaściwie – zdaniem Zespołu Oceniającego PKA – zredagowanych pod względem zapisów ECTS, sposobów weryfikacji osiąganych efektów kształcenia, zharmonizowania treści kształcenia oraz stosowanych do ich przekazu form i metod dydaktycznych. W Odpowiedzi w jednym miejscu czytamy jednak, że sylabusy już zostały skorygowane, w innym zaś, że „zmianami tymi **zostaną** objęte” sylabusy wszystkich roczników studiów, nie wiadomo więc, czy korekta sylabusów już się dokonała, czy jest dopiero planowana – wśród dołączonych do Odpowiedzi załączników nie ma bowiem żadnych sylabusów. Nie wiadomo też, czy i jakie sylabusy zostaną zmienione w związku ze zmianą profilu studiów i modyfikacją programu. **Brak dokumentacji i szczegółowego harmonogramu podjętych w tym zakresie działań nie pozwala na podniesienie oceny w punkcie 3. raportu powizytacyjnego.**

3. Informacje zamieszczone w Odpowiedzi na Raport powizytacyjny pozwoliły uchylić zarzuty sformułowane w punkcie 4. Raportu. Zmiana profilu studiów z praktycznego na ogólnoakademicki oraz deklaracja, że w kadrze szczecińskiej polonistyki znajdują się praktycy do prowadzenia zajęć na specjalnościach, a także potwierdzona stosownymi dokumentami korekta składu minimum kadrowego dla studiów II stopnia **pozwalają podnieść ocenę sformułowaną w punkcie 4. raportu powizytacyjnego na w pełni.**

4. W Odpowiedzi Uczelni znalazło się stwierdzenie, że od grudnia 2014 roku na Wydziale i w IPIK trwają intensywne prace nad usprawnianiem WSZJK; jako przykład tego procesu podano dokonaną w tym czasie analizę wyników ankiety ewaluacyjnej przeprowadzonej po semestrze zimowym oraz plan powołania na czerwcowej Radzie Wydziału Filologicznego Rady Interesariuszy Zewnętrznych IPIK. W świetle analizy efektów działań naprawczych podjętych po otrzymaniu przez władze Instytutu Raportu powizytacyjnego PKA efektywność WSZJK trzeba ocenić dosyć krytycznie, co nie pozwala podnieść oceny wyrażonej w punkcie 8. Raportu powizytacyjnego.

Tabela nr 3

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
4. zasoby kadrowe		X			